Leto LXXV., št. 113 Spedizione in abbonamento postale Poštnina plačana v gotovini. Ljubljana, sreda 19. maja 1943-XXI Cena 50 cent.

SLOVENSKI NAROD

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: LJUBLJANA, PUCCINIJEVA ULICA 6 — TELEFON: 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26 — Izhaja vsak dan opoldne — Mesečna naročnina 11.— lir.

IZKLJUČNO ZASTOPSTVO za oglase iz Kraljevine Italije in inozemstva ima UNIONE PUBBLICITA ITALIANA S. A., MILANO

Računi pri poštno čekovnem zavodu: Ljubljana štev. 10-351

CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: UNIONE PUBBLICITÀ ITALIANA S. A., MILANO.

Un incrociatore nemico silurato

Quattro apparecchi avversari abbattuti

Il Quartiere Generale delle Forze Armate comunica in data di 18 maggio il seguente bollettino nr. 1088:

Nostri aero-siluranti in ricognizione offensiva lungo le coste dell'Africa settentrionale siluravano un incrociatore leggere nel'a rada di Bougie ed un piroscafo di medio tonnellaggio in navigazione.

Una formazione nemica ha lanciato bombe su Alghero (Sassari) causando in crolo di alcune abitazioni civili e facendo vittime tra la popolazione.

Due apparecchi sono stati abbattuti dalle batterie del'a difesa. Un velivolo avversario veniva pure distrutte in Mediterraneo da una corvetta mentre un altro colpito dalle batterie contraeree precipitava nelle acque dello stretto di Messina.

•

A seguito dell'incursione citata dal bollettino odierno si deplorano ad Alghere 11 morti e 50 feriti.

Sovražna križarka torpedirana

Štiri sovražna letala sestreljena

Glavni stan italijanskih Oboroženih sil je objavil danes naslednje 1088. vojno poročilo:

Naša torpedna letala so na izvidniškem ofenzivnem poletu vzdolž obale severne Afrike torpedirala lahko križarko, zasidrano v luki v Bougieju, in parnik srednje tonaže v plovbi.

Sovražni letalski oddelek je metal bombe na Alghero (Sassari) ter povzročil uničenje nekoliko civilnih bivališč ter nekoliko žrtev med prebivalstvom.

Obrambno topništvo je sestrelilo dve letali.

Nadaljnje sovražno letalo je na Sredozemskem morju pokončala neka korveta, dočim so neko nadaljnje letalo pogodile baterije, da se je zrušilo v vodo v Messinski ožini.

Med sovražnim napadom na Alghero, ki je omenjen v današnjem vojnem poročilu, je bilo 11 ljudi ubitih in 50 ranjenih.

Ogorčenje vsega olikanega sveta

Rim, 17. maja s. Po sovražnem letalskem napadu to noč na področje dolnjega Tevera so našli en eksplozivni svinčnik. Lahko se domneva, da so sovražna letala take naprave odvrgla tudi v drugih krajih področja

Madrid, 18. maja. s. Objavljajoč vest o bombardiranju Ostie, pišejo listi, da približevanje vojne nikakor ni izpremenilo vedrosti in trdnosti italijanskega prebivalstva, ki daje čudovite zglede discipline in moralne strnjenosti. Enodušno se obsoja odmetavanje polnilnih peres in drugih eksplozivnih predmetov iz sovražnih letal. Letalska vojna s takimi sredstvi, pišejo listi, je nesramno morenje in vzbuja ogorčenje vsega olikanega sveta.

Helsinki, 18. maja. s. Karelski list »Karajala« žigosa z žarečimi besedami divje napadanje anglo-ameriškega letalstva na italijanska mesta, ki ne predstavljajo za sovražnika nobenega vojaškega objekta. Posledica takega zadržanja, ki se ne more opravičiti med omikanimi narodi, so uničenje umetniških spomenikov in številne žrtve med neoboroženim civilnim prebivalstvom, zlasti žrtve med ženskami in otroki. Če upa sovražnik s tem streti odpor italijanskega naroda, si je izbral popolnoma zgrešeno pot, kajti na to nesramno spekulacijo je dala vsa Italija svoj moški in ponosni odgovor.

Druga obletnica rimskih pogodb

Hrvatski listi o pomenu italijanskega prijateljstva za Nezavisno Državo Hrvatsko

Zagreb, 18. maja. s. Tukajšnji listi se obširno bavijo z drugo obletnico podpisa rimskih pogodb med Italijo in Hrvatsko. »Nova Hrvatska« piše: »Rimske pogodbe imajo odločilno važnost za prihodnjost hrvatske države in predstavljajo bistvo prijateljstva obeh narodov, ki je zlasti prisrčno zadnji dve leti, odkar so Hrvati v borbi za neodvisnost našli polno razumevanje in podporo pri fašistični Italiji. S svoje strani je Hrvatska takoj spoznala, da je morala za svojo borbo iskati pomoči edinole pri Italiji, s katero jo vežejo tradicijonalne vezi vere in kulture.« Članka se spominja preteklih let, ki so jih prebili hrvatski politični emigranti v Italiji in nadaljuje: »Italija se ni samo udeležila uničenja ječe hrvatskega naroda, gnile Jugoslavije, versajske tvorbe, marveč je na najbolj odločen način potrdila prijateljstvo do Hrvatske, ko se je z ustaško revolucijo proglasila za nezavisno in svobodno Rimske pogodbe, podpisane mesec dni po ustanovitvi Nezavisne Države Hrvatske, dajejo to jamstvo in tvorijo trdno obljubo za nadaljnji razvoj v sklopu novega reda.

List »Hrvatski narod« piše v svojem članku, posvečenem istemu predmetu, o težkočah pri ustanovitvi nove države in pravi: »Poglavnik je gledal prav, ko je oprl vse svoje nade na fašistično Italijo in je bila v resnici neizmerna sreča za Hrvate, da so v onih zgodovinskih trenutkih našli v poglavarju Italije enega izmed največjih državnikov vseh časov. Benita Mussolinija. Z rimskimi pogodbami, ki jamčijo politično neodvisnost in neokrnjenost ozemlja Nezavisne Države Hrvatske, je Italija zapečatila listino o rojstvu nove Hrvatske in ji zagotovila nadalnji razvoj Hrvatsko ljudstvo je dokazalo, da zna ceniti prave prijatelje, in je pripravljeno zastaviti vse svoje najboljše sile za organizacijo nove Evrope, v zavesti, da tako vrši svojo zgodovinsko poslanstvo Njegova edina želja je, vzdrževati to obveznost, in sodelovati s svojimi silami pri zmagi Osi.«

Opustošenje v Londonu

Naraščajoče vznemirjenje prebivalstva — Pomanjkljivost londonske protiletalske obrambe

Stockholm, 18. maja. s. Posebni dopisnik lista »Afton Tidningen« iz Londona piše, da prizorov opustošenja v raznih okrajih mesta in zlasti v središču ni mogoče opisati: z besedami in celo fotografije ne dajo prave predstave o dejanskem obsegu škode. Strahu pred bombardiranjem se je pri Londončanih zdaj pridržil nič manjši strah prel lastnim protiletalskim topništvom, ki povzroča ob vsakem sovražnem napadu veliko škodo in številne žrtve. Draginja je postala prava šiba božja. Zaradi pomanjkanja službenega osebja si morajo v lokalih gostje sami streči. Glede prebivalstva poudarja dopisnik, da vojna močno vpliva na živce prebivalstva. Ljudje so vedno bolj razburjeni. Čuti se tudi pomanjkanje listov in revij, včasih je treba iskati več ur, da se najde kak dnevnik. Tudi ameriški listi so redki in že več tednov stari.

Stockholm, 18. maja. s. Dopisnik lista »Svenska Tagebladet« poroča zanimive podrobnosti o najnovejšem bombardiranju Londona po nemškem letalstvu. Kakor je znano, so Londončani še preden je bil dan letalski alarm slišali strahovite detonacije, katerim vzrok ni bil znan. Nato seje izvedelo, da je enemu nemškemu bombniku uspelo neopaženo prodreti letalsko zaporo Londona in odvreči bombe na objekte. Z raznih strani so se slišale silovite kritike glede učinkovitosti londonskega protiletalskega topništva. Letalski alarm ob tem napadu nemškega letalstva je bil najdaljši, odkar nemška letala napadajo.

Stockholm, 17 maja s. Dopisniki švedskih listov v Londonu poudarjajo, da je bil zadnji napad nemških letal na angleško glavno mesto izredno hud. Bombe so padle v razne kraje mesta in povzročile znatno škodo. Bili so štirje letalski alarmi in med prebivalstvom je nastala panika. Med bombardiranjem se je začula strašna eksplozija, katere niso povzročile bombe, temveč je nastala iz nepojasnjenih vzrokov Londonski listi poudarjajo, da je nemško letalstvo energično odgovorilo na nedavne napade ang'eškega letalstva na Nemčijo. Angleški vojaški kritiki poročajo, da se nemški bombniki poslužujejo nove napadalne tehnike Nemška letala slede angleškim letalom, ko se vračajo s kakega napada na kontinent, in se na ta način izognejo zaporam nad južno obalo Anglije Ta postopek je rodil od'ične uspehe in londonski tisk obžaluje nezadostnost protiletalskega topništva, ki je bilo brez moči spričo takega načina napadanja.

Nešteti požari v Cardiffu

Berlin, 18. maja. s. Glede napada nemških težkih bojnih letal na pristanišče Cardiff ob južno zapadni obali Anglije, o katerem je 'avilo današnje poročilo vrhovnega poveljništva nemških oboroženih sil, se doznavajo iz pristojnega vira naslednje podrobnosti:

Ko se je kmalu po tretji uri zjutraj pričel smrtnonosni napad je luna razsvetljevala objekte, ki so si jih nemška letala izbrala. Nemška letala, ki so prihajala z več smeri, so priletela nad mesto tako nenadoma, da so popolnoma presenetila celotno obrambo mesta. Letečv srednji višini so se nemški piloti okoristili tudi s posebno topografsko obliko mesta, ki je popolnoma geometrična. Lahko jim je uspelo izsledili objekte in odvreči nanje svoje tovore bomb. Večkrat so nemška letala preletala tvornice za vojne potrebščine in pomole v Cardiffu ter so jih napadla z bombami velikega kalibra.

Ko so sovražno protiletalsko topništvo in nočni lovci stopili v akcijo, so nemška letal že opravila svojo nalogo in se pripravljala za povratek na svoja oporišča. Tako so se odtegnila reakciji, ki ni dosegla nobenega uspeha. V primeri s kratkotrajnostjo nemškega napada — napad je trajal okrog 30 minut — je bil učinek izreden. O tem pričajo ogromna razdejanja, ki so jih nemški piloti opazovali v sovražnem pristanišču. Gigantski plameni so se dvigali proti nebu zlasti iz nekega industrijskega podjetja, katero so številne bombe zadele v polno, in iz skladišč v napol porušenem pristanišču. V veliki razdalji od mesta so nemški piloti lahko opazili še 20 drugih velikih požarov, katere je bilo zaradi obsežnosti lahko razločevati med tisoči majhnih požarov, ki so izbruhnili na vseh krajih.

SLAVNA DEDIŠČINA PRVE ARMADE

Dnevno povelje šefa Glavnega stana Vojske ob zaključku junaških bojev prve armade na afriških tleh

Rim, 18. maja s. »Le Forze Armate« objavljajo naslednje dnevno povelje šefa Glavnega stana Kr. vojske z datumom 13. maja 1943-XXI.:

Na Ducejev ukaz je junaška prva armada danes prenehala z odporom. Ko so izčrpali strelivo, živež in gorivo po nadčloveški borbi, ki je zavzela legendarni izraz, so morali preostali iz številnih bitk, ki so ob nenaklonjeni sreči vedno obdržali živo slavo našega orožja, podleči odločni premoči na ljudeh in sredstvih. Sovražnik jih ni uklonil, razbila jih je usoda, ki preko najvišje žrtve najbo'jših potrjuje pravico do življenja narodov, ki verujejo v krepost žrtvovanja. Preden je izpolnil dobljeni ukaz, je junaški poveljnik armade maršal Italije Giovanni Messe izdal na svoje čete naslednjo poslanico:

»V trenutku, ko nepremagana prva armada zadnja snema svoje slavne zastave pred ogromno premočjo sovražnika, naslavljam poveljnikom ter italijanskim in nemškim četam svojo ganljivo zahvalo in najlepšo pohvalo. Epična junaška dejanja prve armade bodo ostala za vedno čudovit dokaz hrabrosti in vneme italijanskih in nemških vojakov. Slava jim! Vzkliknite z menoj: Živela nesmrtna Italija! Živela Nemčija!«

Šef glavnega stana: Rosi.

Nemški prikaz ogromnega in slavnega deleža junaške prve armade

Berlin, 18. maja s. DNB poveličuje v svojem poročilu hrabrost prve italijanske armade v Tunisu pod vodstvom maršala Italije Messeja. Prva italijanska armada, pravi DNB, omenjena v dnevnem povelju z dne 13. maja zaradi svojega junaškega zadržanja, je opustila svoj srdit odpor spričo neprekinjenih koncentričnih napadov premočnih angloameriških sil šele tedaj, ko je tako ukazal Duce. Ko se je 24. oktobra 1942 pri El Alameinu pričela odločilna bitka za Afriko, so italijanski in nemški, v tej armadi uvrščeni vojaki vztrajali ramo ob rami pred naraščajočim pritiskom nasprotnih sil. Branili so vsako svojo postojanko v etapah proti zapadu, se zoperstavljali cele dneve nasprotnemu pritisku ter onemogočili angleške obkoljevalne poizkuse, dokler si niso čete Osi utrle poti, ki jih je povedla v Tunis. Tu je imela prva italijanska armada nalogo držati južni odsek, katerega je dejansko trdno držala navzlic ponovnim poizkusom proboja osme angleške armade, ki je utrpela ob svojih stalnih napadih tako pri Takruni, kakor pri Enfidavillu hude izgube.

Ko je kasneje Angležem zaradi premoči uspelo prebiti srednji odsek tuniške fronte, je angleško poveljstvo lahko poslalo na sever nadaljnje močne sile, ki so napad'e italijansko prvo armado za hrbtom, medtem ko je general Messe nudil hraber odpor spričo čelnega napada osme angleške armade. Čeprav so bile hude borbe po bojnem napadu dne 11. in 12. maja vedno hujše, je general Messe še vedno odbijal napade. Položaj prve armade, katere zaloge streliva so se izčrpavale, je pa postal nevzdržen. Kljub temu se je general Messe trdno od'očil odbiti sleherni predlog za predajo, s katerim ne bi bila zagotovljena popolna ohranitev vojaških častí. Nato je prišel Ducejev ukaz, naj se operacije prekinejo. Vendar so se vojaki prve armade borili še do zadnjega naboja.

Tako se je končala borba, ki se je pričela šest mesecev prej pri El Alemainu. Borba prve italijanske armade je omogočila pridobitev izredno dragocenega časa za nadaljnji razvoj sovražnosti. Čustva italijanskega naroda spričo junaštva deleža prve armade, katere poveljnik je bil imenovan za maršala Italije, zaključuje nemška poluradna agencija, so izražena v italijanskem vojnem poročilu z dne 13. maja.

Afriška epopeja

Bukarešta, 19. maja. s. Pod naslovom »Junaški Rim« objavlja direktor lista »Porunca Vremi« dolg članek o junaštvu Italijanov v tej vojni. Po prikazu vseh faz bitke v Afriki, navdušujoč se za uspehe bratov in tovarišev Italijanov opisuje junaštvo tunške epopeje. Navidezno se lahko zdi kot poraz, toda prav tako kakor v Stalingradu je delež, ki sta ga Italija in Nemčija dali, v obeh primerih ogromen. Po afriški tragediji se je večni Rim s svojimi velikimi in junaškimi tradicijami dvignil še svetlejši in s še večjimi pravicami zaradi svoje tisočletne slave. Od leta 1935, je Italija v neprekinjeni vrsti težkih vojn od ekspedicije v Abesinijo, ki se je zaključila s kapitulacijo Neguševih tolp, do španske vojne proti komunistični anarhiji, ki je bila prva vojna sovjetov proti Evropi, Italija ni bila v Španiji navzočna samo s svojo tehnično popolnostjo, s svojim močnim letalstvom, temveč tudi z žrtvijo najboljših fašistov in s krvjo številnih junakov. Brez odločne intervencije Italije bi se španska boljševiška revolucija, katero so skrivaj podpirale židovsko plutokratične vlade Francije, Anglije in Amerike, razširila že tedaj na vso celino.

Zadnja tri leta so za Italijo nadaljevanje žrtev, ki so se pričele v tej dobi. To so leta resnično najvišjih žrtev, nepopisnega odrekanja in žrtvovanja na vseh frontah. Od junaškega odpora preko človeških mej garnizij v Etiopiji in Somaliji, ki so bile popolnoma ločene od domovine do zadnjih legendarnih borb do zadnje kaplje krvi in zadnjega požirka vode, so se italijanski vojaki v 35 mesecih obupne borbe v Afriki dvignili v zvišenost, zoperstavljajoč se številčni in gmotni premoči nasprotnika ter kruti sovražnosti zavratne narave. — Kolikšno čudovito junaško življenje, kakšen globok dvig v notranjosti, kakšna volja je bila potrebna, da so italijanske divizije napisale afriško epopejo, ki se je zaključila v Tunisu.

Poslanica maršala Messeja in odločitev njegovih vojakov za žrtvovanje življenja kažejo rimsko veličino italijanskih vojakov, oživljajo nesmrtno slavo večnega mesta, so ganljiv dokaz zglednih kreposti naroda ter so uvod v stoičnost, s katero bo polotok obvladal poganske orgije svojih današnjih sovražnikov. Ni države, ki bi bila bolj preizkušena in obdana z vsakovrstnimi nevarnostmi, kakor je zdaj Italija. Bestialni bes pustolovcev džungle hoče predvsem terorizirati Italijo z letalskim bombardiranjem, da bi potem osredotočil vse sovraštvo žilovske plutokracije pod solnčnim nebom polotoka.

Toda današnji Rim je Rim kakor vedno, Rim, ki so ga težkoče in grožnje naredile za jeklo. V vseh odločilnih trenutkih zgodovine je Rim vedno našel v svojem junaštvu in ponosu tisto moralno silo, s katero lahko kljubuje vsem nesramnostim zgodovinskih obrekovalcev. Motijo se torej trgovci, ki so današnji nasprotniki Italije, ko si predstavljajo, da fašistični Rim lahko prekliče slavno tradicijo svojih gigantskih prednikov. Čim bolj se bo anglosaška nesramnost divje zbirala proti Italiji, tem bolj silovito se bo uveljavljala evropska solidarnost okrog večnega Rima. Kakor v drugih dobah je Italija vnaprej odločena, da daje v tej vojni še več rimske veličine. Evropa, ki je dolžna toliko za svojo omiko italskemu geniju, gleda zaradi tega z neskončnim ponosom na Rim, na fašistični Rim, ki je s svojimi plemenitimi izročili žrtvovanja za človeške ideale opravičilo naše neomajne vere v zmago.

Umrla je mati ministra Eksc. Bigginija

Sarzana, 18. maja s. Po dolgi bolezni, katero je potrpežljivo prenašala, je vedro umrla ga. Marija Biggini, mati ministra za narodno vzgojo, Eksc. Biggini se je nahajal ob zglavju ljubljene matere, ko je umirala. Ljudstvo Sarzane globoko žaluje za gospo Biggini, ki je bila žena velikih kreposti. Vedno je kazala globok patriotizem ter storila mnogo dobrega. Umrla je v starosti 58 let. Pokopana bo v četrtek zjutraj. Duce je poslal ministru Bigginiju sožalno brzojavko.

Pogreb akademika Marcolonga

Rim, 18. maja. s. Davi so pokopali akademika Italije Roberta Marcolonga. Navzočih je bilo mnogo odličnikov iz političnih in kulturnih krogov, zastopstva ustanov in številni akademiki Italije s predsednikom Federzonijem, ki je opravil fašistični obred.

Velike letalske in ladijske izgube Anglosasov

Na Atlantiku potopljenih 8 ladij z 51.000 t — Na zapadu uničenih 30 sovražnih bombnikov — Nadaljevanje uspešnih bojev pri kubanskem mostišču

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 18. maja. Vrhovno poveljništvo nemške vojske je objavilo danes naslednje poročilo:

Na kubanskem predmostju so bili v uspešnih bojih zopet privedeni številni ujetniki.

Na ostali vzhodni fronti je bila včeraj samo neznatna krajevna bojna delavnost.

Letalstvo je z vidnim uspehom bombardiralo za vojno važne naprave v Petrogradu.

Dnevni letalski napadi sovražnika na nekatere kraje zasedenega zapadnega ozemlja so povzročili med prebivalstvom hude izgube, predvsem v mestu Bordeaux. V letalskih bojih in po protiletalski obrambi je bilo uničenih 17 pretežno večmotornih sovražnih letal. V obrambi pred angleškimi letalskimi napadi na nemške konvoje in na Nizozemsko so zaščitne edinice sestrelile 4, protiletalsko topništvo pa z morja 6 sovražnih letal. Nad Atlantikom so uničila nemška bojna letala 2 angleška bombnika, med njimi veliko pomorsko letalo. Izgubljeni so bili štirje lastni lovci. Posamezna angleška letala, izmed katerih je bilo eno sestreljeno, so priletela zadnjo noč nad zapadno in južno nemško ozemlje.

Letalstvo je nadalje obstreljevalo važne posamezne cilje na področju Londona tudi v noči na 18. maja več ur nepretrgoma in napadlo z močnim oddelkom težkih bojnih letal važno preskrbovalno luko Cardiff ob Bristolskem prekopu.

Podmornice so potopile pri posameznih lovih na severnem Atlantiku 8 ladij s skupno 51.000 br. reg tonami, med njimi 12.000-tonsko veliko hladilno ladjo, ki je bila do vrha naložena z mesom za Anglijo. Razen tega so sestrelile še 3 napadajoče večmotorne bombnike.

Noč za nočjo nad Anglijo

Berlin, 18 maja. s. Nemški bomniki so tudi to noč, kakor se doznava iz vojaškega vira preleteli periferno področje Londona, kjer je trajal alarm več ur. Bombe velikega kalibra, katere so piloti odvrgli so zadele važne vojaške objekte. Ugotovljenih je bilo več silovitih eksplozij. Vsa napadajoča letala so se nepoškodovana vrnila na oporišča.

V prvih jutranjih urah je nemško letalstvo danes napadlo silovito tudi pristanišča in ladjedelnice ob Bristolskem kanalu. Podobnosti o tem napadu bodo še javljene. Udejstvovanje angleškega letalstva se je danes ponoči omejilo na nekaj nadlegovalnih poletov nad južno in severozapadno Nemčijo. Bombe niso bile odvržena.

Angleški strah pred veliko nemško ofenzivo v Rusiji

Stockholm, 18. maja. s. Kakor pišejo nekateri švedski dopisniki iz Londona, se v Londonu boje vsak trenutek velike nemške ofenzive na vzhodni fronti, usmerjene proti Petrogradu, Moskvi in kotlini Donca. Angleški vojaški strokovnjaki opozarjajo na ogromno osredotočenje nemških sil na ruski fronti, ne meneč se za vse grožnje napada in »druge fronte«, ki prihajajo z angleških in ameriških odgovornih mest. Ne brez skrbi se vprašujejo tudi v Londonu, kaj lahko Rusi zoperstavijo tej bližnji veliki nemški akciji. V sovjetski akciji vidijo eno izmed najbolj šibkih točk vsega obrambnega in napadalnega sistema vzhodne zaveznice.

Izgube ameriške mornarice na Pacifiku

Buenos Ajres, 18. maja s. Mornariško ministrstvo Združenih držav izjavlja, da so japonske sile na Tihem morju potopile 97 severnoameriških vojnih ladij. »Herald Tribune« obžaluje, da propaganda podcenjuje sovražne uspehe ter ostro kritizira zakaj ljudstvo ni poučeno o resničnih izgubah »združenih narodov« ter posebno napada Churchilla in angleško admiraliteto, ker oni v glavnem odgovarjajo za to, da ljudstvo ne zve resnice.

Življenje na živilskem trgu

Začenja se tudi že sezona, ko je posebno cenjena razen druge zelenjave domača glavnata solata — Živahno povpraševanje po domačih pridelkih

Ljubljana, 19. maja.

Lani je bilo na živilskem trgu prodane vse leto izredno mnogo domače glavnate salate. Trnovska salata je sicer slovela že prejšnje čase — ne le v Ljubljani, temveč tudi v letoviških krajih na Gorenjskem, pa tudi ob morju. Reči smemo, da lepše salate ne pridelujejo nikjer. Po kakovosti je trnovska salata upravičeno najboljši pridelek naših zelenjadarjev. Lani se je pa kljub temu zdelo, da so Ljubljančani šele odkrili trnovsko salato. Sicer so jo kupovali že prejšnje čase radi, vendar ni bilo povpraševanje po nji nikdar tako živahno. Gospodinje so se gnetle pri prodajalcih domače glavnate salate vse leto, ne glede na razne sezone in vreme. Prejšnje čase je bila kupčija z zelenjavo najživahnejša med vročino, ko so meščani opuščali mesno hrano ter pomnožili vrste vegetarijancev. Vendar so salato kupovali skoraj še bolj v času, ko so uživali več mesnih jedi. Ne moreš vselej tako lahko razumeti, čeprav se zdi, da je to najbolj preprosto, zakaj se gospodinje oprimejo tako nekaterih določenih jedilnikov ter kupujejo dan za dnem ena in ista živila s posebno vnemo, ko je naprodaj še nekaj drugega, prav tako uporabljivega blaga.

Tudi letos se je začela sezona za živahno kupovanje salate. Zadnje tedne je domača glavnata salata najbolj cenjeno blago med domačimi pridelki na živilskem trgu. Nekatere gospodinje prihajajo nalašč zaradi trnovske salate posebno zgodaj na trg. Čeprav je druge zelenjave, n. pr. berivke in špinače mnogo več, ni skoraj nobenega zanimanja za njo. Zdaj glavnata salata ne utegne še dovolj hitro rasti, da bi jo zelenjadarice lahko dovažale na trg že dobro razvito. Toda v denar gre prav tako dobro mlada, ki še komaj začenja delati glave. Pridelovalke bi je lahko prodale še mnogo več. Menda bi se nekatere gospodinje ne pritoževale, če bi bila na zelenjadnem trgu zdaj naprodaj sama glavnata, mehka salata, ki je zdaj »kraljica zelenjadnega trga«, ne le po svojem imenu »kraljica majnika«.

Vendar ne smete misliti, da zdaj gospodinje drugega sploh ne kupujejo kakor domačo salato. Prav rade takoj pokupijo takoj povsod, kjer koli jo opazijo — zeleno kolerabo. Vemo, da so jo kupovale tudi lani vse leto, pa tudi prodajalke se dobro zavedajo, s čim najlaže ustrežejo kupovalkam in letos pridelujejo mnogo kolerabe. Razumljivo je, da zdaj ne more biti na trgu še mnogo zelene kolerabe, saj doslej še ni mogla zrasti na prostem. Priznanje zaslužijo zelenjadarke, ki so doslej že pridelale tako lepo kolerabo, kakršno vidimo v zadnjih dneh na živilskem trgu. Tudi davi je bilo naprodaj nekaj tega zgodnjega pridelka. Zdaj kolerabo prodajajo še v šopkih. Zgodnji pridelki, ki prihajajo zdaj na trg, bude upanje, da bo kmalu mnogo več tega blaga ter da bodo vse gospodinje prišle na vrsto, čeprav bodo prihajale na trg pozno dopoldne.

Četudi se zdi, da se je težišče tržnega življenja premaknilo na zelenjadni trg, kjer prodajajo domače pridelke, se gospodinje vendar še ustavljajo pri branjevcih ter se zanimajo za uvoženo blago, kolikor ga je pač. Zelenjave zdaj ni toliko. Med uvoženim blagom je bilo danes nekaj artičok, ki so po liri kos. Hitro so se gospodinje navadile na uvoženi bob, ki ga je bilo tudi danes še nekaj naprodaj. Zadovoljivo je bil trg danes tu in tam založen z oranžami. Zadnje čase se zdi, da je večje povpraševanje po citronah, menda pod vplivom nastopajoče poletne vročine.

Danes ni bilo posebno živahno na trgu, ker mnoge gospodinje ne prihajajo med tednom na trg, a tudi blaga ni ob sredah toliko kakor ob sobotah.

Izpred okrožnega sodišča

Kovaški pomočnik Josip Berlot obsojen zaradi dveh velikih vlomov na 1 leto in 5 mesecev robije ter 3 leta izgube častnih pravic

Ljubljana, 19. maja.

Mali kazenski senat v sestavi: predsednik sos Josip Baričevič in votanta sos Ivan Kralj ter sodni pristav Matevž Mohorič je včeraj sodil štirim obtožencem. Obtožnico je v vseh primerih zastopal državni tožilec Sever. Med drugimi je sedel na zatožno klop tudi kovaški pomočnik Josip Berlot, ki nam je po svojem jecljajočem govorjenju ostal v spominu še z razprave, ko je nastopil v isti dvorani kot priča v procesu proti svoji ženi, ki ga je denuncirala. Tokrat pa Berlot ni bil priča, temveč obtoženec v zadevi treh velikih, drzno izpeljanih vlomov, pri katerih je bilo skupne škode nad 50.000 lir. Kakor mož težko govori, tako je, kakor je pokazala razprava, zelo izvežban v uporabljanju svojih prstov v nepoštene namene. Posebno obremenjene preteklosti sicer še nima, saj je bil samo enkrat kaznovan z večjo kaznijo, vendar tokrat ni prišel na zatožno klop tako, da bi si mogli zamisliti, da je zašel v kriminal po nesreči. Pri svojih tatinskih podjetjih je verejtno imel izkušenega tovariša, ki ga je kril s svojim molkom. Kakor je na razpravi proti svoji ženi tej odpustil, da ga je denuncirala in jo celo povabil zopet k sebi, je tudi sedaj sprejel vso krivdo in kazen nase. Da bi imel komplica na razpravi ni hotel priznati, čeprav je bilo malo verjetno, da bi bil sam prenašal ukradene težke predmete. Tudi razni sledovi v snegu na kraju tatvin so govoril zato, da mu je nekdo pomagal.

Berlot je po rodu iz Šmartna pri Litiji in je tja tudi pristojen. Mož zelo težko govori. Njegovo jecljanje je tako nerazumljivo, da so se morali sodniki, če so se hoteli sporazumeti z njim, omejiti na vprašanja, na katera je lahko odgovoril z da ali ne. Obtožnica je dolžila Berlota, da je 20. decembra lani vlomil v prostore tovarnarja Ivana Bernika in mu odnesel razne predmete v skupni vrednosti 20.250 lir. Med tatinskim plenom je bilo 5 pogonskih jermenov, smirkova plošča, električne škarje za rezanje, jekleni noži za struženje, električni motor, svedri za rezanje navojev in drugo. Dne 11. februarja letos je vlomil v shrambo tvrdke Jerneja Jeleniča pri Leoniščuin odnesel elektromotor in dva pogonska jermena v vrednosti 10.000 lir. Končno ga je obtožnica dolžila, da je 13. januarja vlomil v prostore tvrdke Lavrenčič in Komp. pri gorenjskem kolodvoru in odnesel večje število pogonskih jermenov v vrednosti 24.000 lir.

Že v preiskavi in tudi na včerajšnji razpravi je obtoženec priznal, da je vlomil v prostore Ivana Bernika in Jerneja Jeleniča. Zanikal je vlom na škodo tvrdke Lavrenčič. Ponovno je trdil, da je vlome izvršil sam in da mu ni nihče pomagal. Za žago tvrdke Lavrenčič ve, kje je, bil pa še ni nikoli tam.

Kot priča je bil zaslišan poslovodja tvrdke Lavrenčič inž. Zupančič. Opisal je, kako so odkrili tatvino pogonskih jermenov. Šest jih je zmanjkalo iz prostora, ki ni bil zaklenjen, vendar pa je ograjen z 2 metra visokim plotom. Sedmega je storilec odnesel iz zaklenjene mehanične delavnice. Tatvina je bila izvršena poroči. Zjutraj so opazili v novem snegu jasno vidne sledove. Vodili so na Kobaridsko cesto. Pri ograji so našli še lestev. Sledovi so kazali, da je šel čez ograjo samo en storilec, zunaj pa ga je moral čakati vsaj še eden. — Obtoženi Berlot se je zdel priči znan po postavi. Družba ni dobila nazaj nobenega ukradenega predmeta. Tudi med korpora delikti, ki so bili razstavljeni na klopi v sodni dvorani, ni mogel spoznati nobene stvari za svojo.

Druga priča Ivan Bernik je prav tako opisal, kako so odkrili vlom. Motor mu je obtoženec odnesel iz kleti. Pri pregledu zaplenjenih predmetov je ugotovil, da je njegovih 10 jeklenih nožev za struženje železa. Nekaj predmetov je prejel vrnjenih že prej, tako da ima škode še 2600 lir. Kos jermena, ki je bil med korpora delikti, ni bil odrezan od njemu ukradenih jermenov. — Tretji oškodovanec Jeleniča je dobil vrnjen motor in en jermen ter ima škode še okoli 1000 lir. Elektromotor, ki ga je obtoženec ukradel pri njem, je bil zelo težek in ga je odnesel sam le, če je imel voz'ček.

Večino ukradenih predmetov je obtoženec skušal prodati zanimancem. Spisu so bile priključene izpovedi vseh, ki so bodisi kupili ali pa se pogajali z njim za nakup ukradenih predmetov. Pri prodaji je sodeloval še nek moški, ki je posebno sumljiv da je obtožencu pomagal pri vlomih. Detektiv, ki je vodil preiskavo o vlomu pri Bernіku in tvrdki Lavrenčič in Komp. je ugotovil, da so bili sledovi v snegu napravljini v obeh primerih po enakih, težkih čevljih, ki so merili v dolžino 31 cm. Že med posvetovanjem senata je bil zaslišan še skladiščnik tvrdke Lavrenčič in Komp., ki je sicer spoznal med korpora delikti majhen primež kot docela enak tistemu, ki je bil njim ukraden, z vso gotovostjo pa ni mogel potrditi, da je last oškodovanke. — Berlot je vztrajal, da je primež njegov. — Imel ga je v svoji delavnici.

Po krajšem posvetovanju je predsednik razglasil sodbo, s katero je bil Berlot spoznan za krivega vlomov pri Berniku in Jeleniču, oproščen pa zaradi pomanjkanja dokazov krivde za vlom v prostore tvrdke Lavrenčič & Komp. Obsojen je bil na 1 leto in 5 mesecev robije. Častne pravice izgubi za dobo 3 let. Oba oškodovanca sta bila s svojima odškodninskima terjatvama zavrnjena na pot civilne pravde. Obtoženec si je pridržal tridnevni rok za premislek, ali bo kazen sprejel ali ne.

Dve oproščeni obtoženki

Apolonija in Angela stanujeta v znani koloniji Sibiriji na Cesti dveh cesarjev. Včeraj sta se obe znašli na zatožni klopi zaradi podobnega kaznivega dejanja. Zadeva je prav za prav odmev večje afere, v katero je bilo zapletenih 32 obtožencev iz iste kolonije. Kakor mnogokje so se tudi prebivalci te kolonije lotili sekanja drevja na bližnjih gozdnih parcelah v Mestnem logu. Nekateri so se zadovoljili s količino lesa, ki jim je bil potreben za domačo kurjavo, drugi pa so izrabili priložnost in si nasekali toliko drv, da so jih potem še prodajali. Proti vsem je sodišče že postopalo, ostali so še trije: Apolonija in Angela in neki moški, ki je sedaj iz Ljubljane odsoten, ter je bilo postopanje proti njemu izločeno.

Obtožnica je dolžila Apolonijo, da si je nasekala okoli 1 kub. metra drv, Angela pa okoli pol kub. metra drv na škodo zapuščine Janeza Bizjaka. Obtoženki sta priznali, da sta prinesli domov večjo količino drv. Zanikali pa sta, da bi bili sekali. Pobirali sta samo veje in odpadke, ki so jih pustili tisti, ki so sekali in odvažali drevesa. Zanikali sta tudi, da bi bili pobirali veje na zemljišču oškodovanega ovaditelja. Obe sta izjavili, da sta drva nabirali iz hude nuje, ker živita v težavnem položaju. Kuriva si drugače sploh nista mogli nabaviti.

Iz ovadbe je bilo razvidno, da so oškodovancu posekali večje število hrastov, jesenov, jelš, vrbovja in leščevja. Obtoženki pa nikjer v ovadbi nista neposredno obremenjeni. Za njuno krivdo ni bilo nobenega pravega dokaza. Prav zato so ju sodniki oprostili vsake krivde in kazni, čeprav je bil podan prestopek, storjen v nuji, pri čemer je bila vrednost ukradenega vejevja manjša kakor prejšnjih 300 din. Za oprostitev je bilo zlasti odločilno dejstvo, da ni bilo dokaza, da bi bili vzeli drva s parcele oškodovanca in ovaditelja.

Predavanje o sv. Katarini Sienski

Zavod za italijansko kulturo javlja:

Evgen Dupre-Theseider, profesor stolice za italijansko zgodovino na Kr. univerzi v Ljubljani, bo imel v petek, 21. t. m., ob 19. na sedežu Zavoda za italijansko kulturo (Napoleonov trg 6) predavanje pod naslovom »Sv. Katarina Sienska v zgodovini svoje dobe«.

Predavatelj, ki je v Ljubljani že znan po svojem delovanju kot docent, je eden izmed najglobljih poznavalcev tega predmeta in mu je posvetil mnogo let raziskovanja. Profesor Dupre-Theseider je tudi priredil veliko narodno izdajo pisem omenjene svetnice. Zato bo predavanje izredno zanimivo. Vstop vsem prost.

Spodnja Štajerska

— **Peti simfonični koncert v Mariboru.** V petek 21. maja ob 20. bo v Götzovi dvorani v Mariboru zaključek letošnjega glasbenega življenja s prireditvijo petega simfoničnega koncerta, pri katerem sodeluje pomnoženi gledališki orkester. Koncert organizira vodstvo mestnega gledališča skupno z vodstvom mariborske glasbene šole. Artistično vodstvo pa je v rokah dirigenta Hermana Frischa. Kot solist nastopi pianist in klavirski pedagog ter učitelj na graški glasbeni visoki šoli dr. Roman Klasinc. Na sporedu sta poleg Beethovnove druge simfonije Listov koncert za klavir in orkester in Bizetova suita.

— **Ljudsko gibanje na Spod. Štajerskem.** V Rogaški Slatini ter v okolici so umrli 64-letna Marija Škrabel, 74-letni Franc Kupnik iz Spod. Kostrivnice in Terezija Hernaus. Na Pragerskem sta se poročila Josip Marčič in Štefanija Rodoscheg. V Teharjih sta se poročila Eduard Schmidt iz Celja ter Matilda Schmidt iz Čreta. V Pečovju je umrla 48-letna Josipina Sitar.

— **Smrtna kosa.** V Grajski ulici 40 je preminula v Mariboru zasebnica Terezija Bratosch, ki je doživela častitljivo starost 90 let.

— **Nezgode.** Na cesti proti Lehnu v občini Ribnica v Dravski dolini je padel z motocikla 37-letni glavni stražmojster orožništva Jurij Pavšer. Levo nogo si je poškodoval pri padcu 7-letni stražmojstrov sin Jakob Šober iz Sv. Lenarta. Pri delu si je porezal žile na levici 33-letni čevljarski mojster Leopold Romih, stanujoč v Mariboru, na Ptujski cesti 112. Ponesrečenci so bili prepeljani v mariborsko bolnišnico.

— **Ponesrečenci v celjskem okrožju.** Pri izletu na Pečovnik je padel 15-letni Anton Pogačar s skale in si zlomil nogo. 3-letni posestnikov sinček Ivan Fajdiga iz Teharja si je pri padcu s postelje zlomil nogo. Marija Plevnik iz Vrbna je padla s kolesa in si je zlomila nogo. Na gozdnega delavca Ignacija Krenkerja iz Pake pri Vitanju je padlo deblo in je nesrečnik ob obe nogi. Anton Polir iz Sopč si je pri padcu zlomil nogo. Ponesrečenci so deležni zdravniške oskrbe.

SPORT

Na Portugalskem je nogomet najpriljubljenejši sport

Sedaj se Portugalci zelo zanimajo tudi za tabletenis — Za sport so splošno nadarjeni

Portugalci so dobri tekmovalci v več sportnih panogah. Kakor pri mnogih drugih narodih je tudi pri njih nogomet najbolj priljubljen. Znani so nam še iz leta 1928, ko so na olimpijadi v Amsterdamu premagali državno predstavništvo bivše Jugoslavije z 2:1. Portugalci so pozneje še enkrat leta 1932. porazili bivše jugoslovansko predstavništvo, in sicer v Lizboni s 3:2. Večino svojih mrdržavnih tekem igrajo s svojimi sosedi Španci. Francozi, redkeje z Italijani. Slednji so leta 1928 izgubili v Portu proti Portugalcem 4:1.

V portugalski nogometni zvezi je včlanjenih 190 moštev, katerih dve tretjini imajo svoja igrišča. Lep sodoben stadion imajo samo eden. Graditi so ga začeli v zadnjih letih v Lizboni in še ni popolnoma dokončan. Sprejel bo lahko okoli 50.000 gledalcev.

Državno prvenstvo je na Portugalskem razdeljeno v dva dela: pokrajinska tekmovanja in ligaške borbe. V to zadnje tekmovanje se uvrsti 10 do 12 najboljših moštev. Borba za prvo mesto se vodi običajno med tremi najboljšimi moštvi. SC Lisabona, Universitaria in FC Porto. Tudi letos ima FC Porto največ izgledov, da si priborи prvenstvo. V tem moštvu igra tudi Hrvat Petrak.

Profesionizem je na Portugalskem skoraj neznan. Igralci dobivajo sicer manjše nagrade, vendar ne živijo samo od teh dohodkov. Tudi Portugalci igrajo sodobni W-sistem. Igrajo neobičajno naglo, ostro in ognjevito. Portugalska moštva so skoraj 15 let vežbali madžarski in srednjeevropski učitelji.

Razen v nogometu so Portugalci močni tudi v atletiki, košarki in namiznem tenisu. Zanimivo je, da ima ta zadnji sport na Portugalskem vedno več prijateljev in da je poleg nogometa danes najbolj priljubljen. Za kolesarstvo jim manjka glavni pogoj napredka — dobro dirkališče. Lani zaradi tega niso mogli izvesti državno prvenstvo. Na cestnih dirkah so se najbolj uveljavili Lourenco, Martins, Lopez in Raposo. Tudi v lahki atletiki je zapreka večjemu napredku pomanjkanje primernih igrišč.

Dobri so Portugalci v košarki. Lansko leto si je priborilo državno prvenstvo moštvo »Vasco de Gamma«. Sedaj uvajajo košarko tudi za ženske. Zelo so napredovali portugalski igralci tenisa. Proti Spancem sta sicer Roquete in Ricciardi izgubila, vendar sta zapustila zelo dober vtis. Staro tradicijo imajo Portugalci v sabljanju. Na olimpijadi v Parizu leta 1924 in v Amsterdamu leta 1928 si je portugalsko moštvo priborilo vstop v zaključne borbe. V splošnem je mogoče reči za portugalski sport, da ima v mnogih panogah lepe pogoje za razvoj, manjkajo mu pa predvsem dobra vežbališča. Prav tako pa bi mu bili potrebni vešči učitelji in mednarodni dvoboji.

Stanje v spodnještajerskem nogometnem prvenstvu

Spodnještajersko nogometno prvenstvo, ki je poleg štajerskega konkurenca zase, se bliža koncu. Vodstvo je v sigurnih rokah Trbovelj, ki jih praktično ne more noben drug tekmec zbiti s prvega mesta. S tem so si Trboveljčani pridobili pravico sodelovanja v prvenstvu štajerskega okrožnega razreda, v katerem igrajo sedaj Rapid, železničar iz Maribora in Celje. Predvideno je, da bodo Trbovlje že jeseni igrale v višji skupini.

Drugo mesto pripada mariborskim Poštarjem, ki so se kljub raznim težavam zelo pogumno borili. Sledijo jim na naslednjih mestih BSG Westen iz Celja in Zagorje, katerih končno mesto še ni določeno, ker morajo odigrati še nekaj tekem. Precej jasnosti bodo prinesli izidi včerajšnje nedelje, ko sta bili odigrani tekmi BSG Westen in Trbovlje ter Poštarji—Zagorje.

Do teh tekem je bilo stanje v tabeli naslednje:

Trbovlje	12	12	0	0	38:8	24
Poštarji	13	11	0	2	22:17	22
BSG Westen	13	9	0	4	44:22	18
Zagorje	12	8	0	4	12:25	16
Ptuj	14	7	0	7	17:19	14
Hrastnik	14	5	0	9	24:18	10
Marenberg	14	4	0	10	7:45	6
Slov. Gradec	14	3	0	11	2:12	6

*

— **SK Žabjak.** V četrtek 20. t. m. od 18. dalje na igrišču Marsa obvezen trening I. moštva. Čemažar, Ovsenik, Kurent — sigurno. V petek 21. t. m. v klubski sobi sestanek I. moštva in rezerve. Vsi vabljeni! Načelnik.

— **Prvaka Sarajeva in Osieka.** Krajevno nogometno prvenstvo se je v Sarajevu končalo z zmago Saška. V zadnji tekmi je igral z Djerdjelezom. Tekma, ki ji je prisostvovalo 6000 gledalcev, se je končala neodločeno 1:1. Sašk bo sedaj odeloval v hrvatskem državnem prvenstvu. — Prejšnjo nedeljo je bila tudi v Osieku odigrana zadnja prvenstvena nogometna tekma. Osješki Gradjanski je sprejel v goste Hrast iz Djurdjenovca in ga brez velikih težav premagal 6:1. Tako je Gradjanski prvak Osieka

Beležnica

KOLEDAR

Danes: Sreda, 19. maja: Celestin.

DANAŠNJE PREDSTAVE

Kino Matica: Nočni metulj.
Kino Sloga: Rothschild.
Kino Union: Učiteljica.
Razstava mladih slovenskih slikarjev in kiparjev v Jakopičevem paviljonu.
Razstava Edo Deržaj v Obersnelovi galeriji odprta od 8. do 18.30.
X. produkcija gojencev šole Glasbene Matice ob 18. v mali filharmonični dvorani.

DEŽURNE LEKARNE

Danes: dr. Kmet, Bleiweisova cesta 43, Trnkoczy ded., Mestni trg 4, Ustar, Šelenburgova ul. 7.

GLEDALIŠČE

DRAMA

Sreda, 19. maja, ob 18: Jorijeva hči. Premiera. Red Premierski.
Četrtek, 20. maja, ob 17: V času obiskanja. Zaključena predstava za šolsko mladino.
Petek, 21. maja, ob 15: V času obiskanja. Zaključena predstava za šolsko mladino.

*

Gabriele D'Anunzio: »Jorijeva hči«. Pastirska tragedija v treh dejanjih. Osebe: Lazaro — Levar, Candia, njegova žena — Marija Vera, Aligi sin — Vl. Skrbinšek, Splendore, Favetta, Ornella, hčere: Starčeva, Rasbergerjeva, Levarjeva, Maria — Gabrijelčičeva, Vienda, njena hči — Sancinova, Teodula — Kraljeva, Cinerela — Gorinškova, Monica — Križajeva, Ana — Rakarjeva, Catalana — Leonova, Maria Cora — Simčičeva, Mila di Codra — Boltar-Ukmarjeva, Femo — Bratina, Iona — Peček, starka — Nablocka, kopač — Benedičič, svetnik — P. Kovič, obsedenec — Podgoršek, pastir — Brezigar, žanjci: Nakrst, Verdonik, Tiran, prva pevka — Nada Stritarjeva, prva žalovalka — P. Juvanova. Režiser: M. Skrbinšek, prevod: dr. A. Gradnik. Načrti za kostume: J. Vilfanova.

OPERA

Sreda, 19. maja, ob 16: Evgenij Onjegin. Izven. Zelo znižane cene od 20 lir navzdol.
Četrtek, 20. maja, ob 18: Madame Butterfly. Izven. Gostovanje Mafalde Favero. Cene od 60 lir navzdol.
Petek, 21. maja: zaprto.

*

P. I. Čajkovski: »Evgenij Onjegin«. Lirična opera v sedmih slikah, po Puškinovi pesnitvi. Prevod: N. Štritof. Osebe: Larina, posestnica — Poličeva, Tatjana — Heybalova, Olga — Golobova, Filipjevna — B. Stritarjeva, Evgenij Onjegin — Janko, Lenski — Čuden, knez Gremin — Lupša, stotnik — Škabar, Zarecki — Dolničar, Triquet — B. Sancin, Gillot — Mencin. Dirigent: N. Štritof, režija in scena: C. Debevec, zborovodja: R. Simoniti, koreograf: inž. P. Golovin.

Gostovanje primadone Mafalde Favero. V četrtek bo pela slovita umetnica partijo Chio-chio-sane, ki spada po mnenju in presoji evropske kritike poleg Mimi v »La Boheme«, med like, ki jih posebno tenkočutno oživotarja tako v pevskem kakor v igralskem pogledu. Gostovanje te velike pevke je za Ljubljano največji dogodek sezone. Ostala zasedba: Suzuki — Golobova, Kate — Stritarjeva, Pinkerton — Lipušček, Sharpless — Janko, Goro — Sladoljev, Yamadori — Dolničar, bonec — Lupša, komisar — Gregorin, uradnik — Škabar, mati — Škrjančeva. Dirigent: D. Žebre, režiser: C. Debevec, zborovodja — R. Simoniti, scenograf: A. Foriga.

Radio Ljubljana

SREDA, 19. MAJA 1943-XXI.

12.20: Plošče. 12.30: Poročila v slovenščini. 12.45: Lahka glasba. — 13.00: Napoved časa. — Poročila v italijanščini. — 13.10: Poročilo Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenščini. — 13.12: Orkester vod dirigent Petralia. — 14.00: Poročila v italijanščini. — 14.10: Koncert malega orkestra vodi dirigent Stane Lesjak. 15.00: Poročila v slovenščini. — 17.00: Napoved časa. — Poročila v italijanščini. — 17.15: Koncert dua Golob-Adamič. — 17.35: Violinski koncert Jana Šlajsa — pri klavirju Janko Ravnik. — 19.00: »Govorimo italijansko« — poučuje prof. dr. Stanko Leben — 19.30: Poročila v slovenščini. — 19.45: Politični komentar v slovenščini. — 20.00: Napoved časa. — Poročila v italijanščini. — 20.20: Simfonični koncert vodi dirigent Mule. — 21.30: Predavanje v slovenščini. — 21.40: Orkester »Armonia« vodi dirigent Segurini. — 22.15: Orkester vodi dirigent Nicelli. — 22.45: Poročila v italijanščini.

ČETRTEK, 20. MAJA 1943-XXI.

7.30: Slovenska glasba. — 8.00: Napoved časa. — Poročila v italijanščini. 12.20: Plošče. — 12.30: Poročila v slovenščini. — 12.45: Operna glasba. — 13.00: Napoved časa. — Poročila v italijanščini. — 13.10: Poročilo Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenščini. — 13.25: Prenos za Nemčijo. — 14.00: Poročila v italijanščini. — 14.10: Koncert Radijskega orkestra vodi dirigent D. M. Šijanec. — Lahka glasba. — 15.00: Poročila v slovenščini. 17.00: Napoved časa. — Poročila v italijanščini. — 17.10: Nove plošče Cetra. — 19.30: Poročila v slovenščini. — 19.45: Politični komentar v slovenščini. — 20.00: Napoved časa. — Poročila v italijanščini. — 20.20: Orkester »Armonia« vodi dirigent Segurini. — 20.50: Koncert čelista Cende Sedlbauerja — pri klavirju Marijan Lipovšek. — 21.20: Koncert Adamičevega orkestra. — 22.00: Predavanje v slovenščini. — 22.10: Orkester Cetra vodi dirigent Barzizza. — 22.45: Poročila v italijanščini.

Sredstvo proti prehladu

Začelo se je včeraj zjutraj. Prebudil sem se z občutkom, kakor da mi je glava polna žarečega oglja in da mi iz oči švigajo iskre. Počutil sem se zelo slabo in ta čas, ko sem še razmišljal, ali bi se dal v primeru smrti pokopati na pokopališču ali sežgati v krematoriju, sem jel kihati, da so se tresle vse stene.

Kako sem se prehladil, sam ne vem. Žena trdi, da sem prezgodaj odložil volnene spodnje hlače. Prav se mi godi, pravi.

Ženi se mož nikoli ne smili.

— Da, da, — me je oštevala. — Prav tak si kakor vsi moški. Čim te kaj malo zaboli, že misliš, da je smrt tu. Zakaj nisi tak, kakor jaz? Ali si me že kdaj slišal tarnati, Bože moj, večkrat mi je kakor da bom zdaj zdaj izdihnila dušo, pa se vendar vlečem naprej. Če bi bil ti tak.

Morda bi bil moral oditi k zdravniku, toda — taki so pač moški — tudi jaz sem lahkomiseln. Odšel sem v pisarno in — kihal.

— Oh, — mi je dejal tovariš, — ali si se prehladil?

Sovražim ljudi, ki zastavljajo taka neumna vprašanja. Jasno je, da ne kiham za zabavo.

— Poznam sijajno sredstvo proti prehladu, — je nadaljeval tovariš. — Poskusi s H'p-tabletami. Prepotil se boš in konec bo prehlada.

Moral bi ga bil kresniti po glavi z ravnilom, ki sem ga držal v roki, toda takrat še nisem slutil, kaj se mi bo zgodilo.

Vsak prijatelj ali znanec, ki sem ga srečal, mi je priporočal kaj drugega.

Ko sem se popoldne vrnil domov, sem našel tam svojo drago taščo. Dobra duša je poslala takoj sosedovega otroka na svoj dom po steklenico vina za okrepitev. Dejala je, da mi bo to takoj pomagalo. Ko je sosedova hčerkica prinesla taščino vino, me je vprašala, če sem že poskusil najesti se sirove čebule. Njena mama pravi, da to imenitno pomaga.

Kupil sem torej čebule, kakor tudi vsa druga sredstva, kar so mi jih bili priporočili dobri ljudje čez dan. Legel sem v posteljo, si ovil okrog vratu staro ženino nogavico in pomislil med silnim kihanjem: bom že pokazal temu preklicanemu prehladu!

Začel sem s Hip-tabletami in zalil sem jih s konjakom. Da bi se pomiril, sem popil skodelici limonade, pa sem takoj začutil, da se mi bo nekaj pripetilo, če hitro ne preprečim zla. In hitro sem popil v skodelici mleka še kapljice za okrepitev želodca.

Pozneje so mi rekli, da sem si moral z vilicami raniti jezik — in da mi zato nobena jed in nobeno zdravilo ne diši.

Začel sem težko kihati in zato sem popil čašo vina za okrepitev, ki mi je dišalo kakor ribje olje. Še preden sem se onesvestil, sem začel fantazirati o nekakšni luči, o ognju, ki se mi je vedno bolj bližal in končno zažgal tudi nogavico okrog mojega vratu.

Vse to ni nič pomagalo. Prehlad se je razvijal in prodiral vedno globlje. Ponoči sem kašljal že tako močno, da je vsa posteljnina popadala z mene in prehladil sem se še bolj.

Drugi dan sem se počutil tako slabo, da sploh nisem pomislil na to, da bi šel v službo. Nisem si upal poslati po zdravnika, ker bi bil gotovo opazil, kaj vse sem ponoči zavžil in moral bi me bi'l ovaditi zaradi poskušenega samomora.

Popoldne me je zavila žena v rjuho, namočeno v razredčeni gorčici. Dejala je, da potegne to ves prehlad iz človeka. Mene je potegnilo to celo iz postelje — ko sem zadremal in se zopet zdramil, sem ležal na tleh pr postelji.

Proti večeru je prišel sosed in mi dejal:

— Slišal sem, da ste se prehladili. Ali ste že poskusili...

Samo moji oslabelosti se mora zahvaliti, da je še živ.

Zadnje kar sem poskusil, je bila avtosugestija. Približno milijonkrat sem ponovil sam pri sebi: — Ne, nisem prehlajen! — Namen tega je, da človek prepriča samega sebe, da ni prehlajen in kadar to verjame, je vsekako ali je res prehlajen ali ne. To je bilo sicer naporno, ker sem bil ves hripav, toda znano je, da to pomaga in česa človek ne stori za svoje zdravje.

Avtosugestija me je povsem izlečila, razen da me je še vedno bolela glava, kakor da bi me bil nekdo obdelal s kladivom po nji, razen da sem silno kašljal in kihal in da me je sploh vse bolelo. Bil sem pa globoko prepričan, da sem zdrav. Izmed vseh preizkušenih sredstev je bila torej avtosugestija najboljša. Ne vem samo, dali bi ne bilo morda še boljše od nje sredstvo, ki sem o njem čital v neki stari knjigi. To je neko čarovniško sredstvo, ki se lahko uporabi razen za lečenje nahoda tudi tedaj, če človek želi, da bi se vanj zaljubilo dekle.

Gre za tole:

Rdečo kačo kuhamo tako dolgo, da se koža povsem odlušči od nje. Potem poberemo z nje mast, ki jo raztopljeno popijemo ob ščipu.

Nisem imel pri rokah nobene rdeče kače in zato tega sredstva žal nisem mogel preizkusiti.

MALI OGLASI

PREMOG DRVA
I. Pogačnik
LJUBLJANA
Bohoričeva ulica 5
Telefon 20-59

ALI RES SE NE VESTE,
da vam oglas v »Slovenskem Narodu« odvzame vse Vaše skrbi? Če iščete službo ali stanovanje, če želite karkoli kupiti ali obrnite na oglasni oddelek »Slovenskega Naroda«, ki Vam bo cenenim oglasom izpolnil željo.

Čim več buč — tem več maščob

Zadnji čas za sajenje buč — Letos naj bi posadili čim več buč za izdelavo olja

Ljubljana, 18. maja.

V »Kmetovalcu«, v 3./4. štev., ki je pravkar izšla, čitamo članek inž. Fr. Mikuža pod naslovom »Sadite buče za izdelavo olja!« Leto za letom priporočamo, naj bi se naši kmetje oprijeli pridelovanja buč za izdelovanje olja, a brez očitnega uspeha. Prejšnja leta so bili propagatorji pridelovanja buč za izdelavo olja pri nas osamljeni. Tedaj se še tudi niso oglašali strokovnjaki. Tudi tovarne olja si najbrž niso še obetale kaj resnega od podobne propagande. Zdaj je drugače in morda bodo kmetje posadili kaj več buč letos. Zdaj je zadnji čas za sajenje buč. Buče navadno sadimo hkrati s koruzo, vsaj v krajih, kjer je pridelovanje buč bolj razširjeno.

Bučno olje je dobro

Še pred leti bi slabo naleteli, če bi trdili, da je bučno olje dobro — pri naših meščanih, ki so cenili le »fino namizno olje«. Mnogi bučnega olja sploh niso poznali. Drugim, ki so ga poskusili, se je zdelo neužitno. »Štajerci« pa, ki so bili vajeni bučnega olja ter vedno trdili, da je med vsemi jedilnimi olji najboljše in najredilnejše, so pogosto zaman iskali v Ljubljani to dobro zabelo. Odjemalcev je bilo malo, zato se trgovci niso radi zalagali z bučnim oljem, ki so ga pošiljale v Ljubljano štajerske tovarne olja. Ko se se pa razmere spremenile, da se je bučno olje začelo bolj širiti tudi v Ljubljani, je bilo vedno več ljubiteljev »štajerske« zabele. Številni meščani so sprevideli, da je bučno olje, ko se navadiš nanj, mnogo okusnejše — seveda pa ne sme biti pokvarjeno, »žaltavo« — in da več izda. Jedi, zabeljene z njim, so okusnejše, zlasti salate. Krompirjeva salata dobi poseben okus ter je mnogo boljša kakor zabeljena z drugim oljem. Sicer je pa bučno olje uporabno prav tako za vse jedi kakor druga »namizna« olja. Bučno olje tudi ne »smrdi«. Skratka, bučno olje je zelo dobro. Ko so se pa mnogi navadili nanj, ga niso mogli več kupovati.

Zakaj ne izdelujejo bučnega olja v Ljubljani

Meščani so se vpraševali, zakaj vendar ne izdelujejo bučnega olja tudi v Ljubljani. Zvedeli so, da v naši pokrajini kmetje ne pridelujejo buč za izdelavo olja, temveč le za živinsko krmo. Buče so pokrmili s semenjem vred, navadno nezrele. Posebno mnogo jih pa tudi niso nikjer pridelovali. Sicer tudi niso imeli skušenj za predelovanje buč za olje. Bučam je treba precej gnojiti, a naši kmetje so jih pridelovali le kot postranski pridelek, za krmo, tako da se jim je zdelo vseeno, kakšne so pridelali in koliko je bilo pridelka. Tudi na vrste se niso ozirali. Prav tako se pri nas ni moglo prav razširiti pridelovanje sončnic. V zadnjih letih je bilo precej propagande za pridelovanje sončnic. Tovarna olja si je prizadevala, da bi se pridelovanje buč čim bolj razširilo. Dokazovali so, da bi Ljubljanska pokrajina lahko pridelala dovolj sončnic za svoje potrebe po maščobah. Toda pri nas — kakor menda tudi drugje — je zelo težko premakniti kmeta, da bi se oprijel česa novega.

Drag »motor« za pridobivanje maščob

Inž. Mikuž pravi v omenjenem sestavku, da so zadnje čase spoznali v vseh deželah, da je pridobivanje živalskih maščob dražje, počasnejše in bolj tvegano kakor pridelovanje oljnih rastlin in izdelava olja iz njih. Prašič je sovrazmerno drag »motor« za pridobivanje maščob. Pridelovanje oljnih rastlin se je razširilo tudi v pokrajinah, kjer prej oljnih rastlin niso gojili. Površine, posejane z oljnimi rastlinami, so se povečale v naprednih kmetijskih deželah za 20—30%. Izredno se je zlasti razširilo pridelovanje oljnih rastlin v Nemčiji, tako da je zavzelo od l. 1937, ko je obdelana površina znašala 63.000 ha, leta 1941 225.000 ha.

Kaj naj bi pridelovali pri nas

Pri nas je med oljnimi rastlinami najbolj priporočljivo pridelovanje buč in sončnic. Izbrati bi pa morali primerne vrste teh rastlin, kakršne najbolje ustrezajo v naših razmerah in dajejo največ izvrstnega pridelka. Pri tem bi naj upoštevali, da nam ta pridelka nudita mnogo tudi v mirnem času; pridelovalec bo imel tudi tedaj lepe dohodke. Pridobivanje maščob je vedno neobhodno potrebno. Postransko nam pridelovanje buč in sončnic, odnosno izdelava olja, nudi tudi izvrstno živinsko krmo, »tropine«, ki vsebujejo mnogo beljakovinastih hranil. Če krmimo s takšno krmo krave, se zelo poveča molznost krav, mlada živina pa naglo rase. Naše podnebje je dovolj ugodno za pridelovanje buč in sončnic, morda ne manj kakor na Štajerskem in Hrvatskem.

Navodila za pridelovanje buč

Strokovnjak nudi navodila za uspešno pridelovanje buč. Pravi, da buč ne sadimo pred majem, kajti buča je zelo občutljiva za mraz kakor n. pr. fižol. Buče navadno sadimo v prvi polovici maja. V krajih, kjer pridelujejo koruzo, buče navadno sade hkrati s koruzo. Za pridelovanje je najprimernejša srednje težka zemlja, dobro pognojena globoko. Manj primerna je peščena zemlja, tudi tu v nji buče dobro uspevajo, če ni suše. Priporočljivo je pridelovanje buč na Barju, kjer je zemlja primerno osušena in kjer vsebuje mnogo sprstenin ter redilnih snovi. Sicer je pa treba bučam dobro gnojiti s hlevskim gnojem. Dognano je, da buče v dobro pognojeni zemlji prej cveto in da je manj jalovih cvetov. Čim prej buča cvete, tem prej dozori, kar je zelo pomembno, kajti nezrela buča nima zrelega in dovolj razvitega semenja. Najbolje je, če gnoj podorjemo že jeseni. Računajo, da je treba na ha zemlje 300 do 400 stotov gnoja. Priporočljivo je, da dodamo fosfatna gnojila, kajti rodvitnost buč se poveča s fosforjevo kislino in peške so težje. Na ha zemlje je dovolj za gnojenje 400—500 kg kostne moke jeseni ali 200—300 kg superfosfata spomladi. Pridelovalci morajo vedeti, da ne kaže mnogo gnojiti s kalijevimi in dušičnimi umetnimi gnojili, kajti dognano je, da tudi najmanjša preobilica kalija in dušika zadrži cvetenje buč, tako da seme pozno zori in pogosto ne more dozoreti.

Saditev in obdelovanje

Buč navadno nikjer ne pridelujejo samih. Sadijo jih med krompir in koruzo, odnosno ob robovih njiv. Strokovnjak priporoča, da seme pred saditvijo namakamo 24 ur, kar izkušeni pridelovalci tudi delajo. Lahko pa damo seme tudi, da se navlaži, v zaboj med mokro žaganje. Namočeno seme vzkali več dni prej, v toplem vremenu v 8—10 dneh. Buče ne sade, čeprav jih pridelujejo v večjem obsegu, s kakršnimi posebnimi pripomočki, temveč proprosto z motikami v jamice. Strokovnjak priporoča, naj bi jih sadili v razdalji po 2 metra, če je zemlja dobra, v slabši zemlji pa po 3—4 metre narazen. Nobenih izkušenj še ni, katera vrsta buč bi se obnesla, če bi buče sadili same; v vetrovnih in suhih legah dajo buče celo kot vmesni sadež 30% več pridelka, kakor če bi pridelovali same, pravi strokovnjak. Zelo priporočljivo je dodatno gnojenje bučam ob sajenju. To se pravi, da izkopljemo malo globlje jamice ter vanje vržemo nekaj gnoja ali dobrega komposta. Gnoj pokrijemo z zemljo ter ga potlačimo. V tako pripravljene kupčke gnoja v jamicah potem sadimo buče: zasekamo z motiko in vržimo v zaseko po 6 do 8 zrn, ki morajo biti približno 5 cm globoko v zemlji. Če vzklije preveč semen, pustimo na vsakem kraju samo po 4 močnejše rastline, druge izpulimo. Buče je treba okopavati in osipavati prav tako kakor krompir. Koristno je, če jih okopljemo dvakrat. Strokovnjak priporoča, da na vsaki rastlini pustimo le 2 do 3 buče, ker se potem hitreje in lepše razvijejo in dozore ob pravem času. Vsa obdelovalna dela morajo biti končana že junija, kajti vsa poznejša prestavljanja ter premikanja bi le škodovala. — Buče, posajene sredi maja, začno zoreti septembra. Plod je zrel, ko se večina listja posuši in buča votlo zadoni, ko po njem potrkamo. Zrela buča ima trdo skorjo in lepo porumeni. Semenje vsebuje tem več olja, čim bolj je buča zrela, zato je priporočljivo, da buče še nekaj tednov pozorijo, spravljene z njiv, to se pravi, da jih ne razsekamo takoj. Buče skrbno »trebimo«, kakor pravijo na štajerskem pobiranju semena iz buč. Seme in peške posušimo, nakar jih spravimo, dokler jih ne oddamo tovarni ali kam drugam. — Strokovnjak pravi, da bi pri nas prišla v poštev za pridelovanje štajerska navadna buča in one domače buče, ki vsebujejo največ polnih, velikih in na olju bogatih peškov. Po razumni odbiri bi vzgojili primerno vrsto, ki bi najbolj ustrezala našim razmeram. Pridelki dobrih vrst znašajo okrog 50.000 kg buč na ha ali okrog 1000 kilogramov semena, ki iz njega izdelajo 250 kg olja in 650 kg oljnih tropin.

DNEVNE VESTI

— Dar rimske vlade madridskemu vseučilišču. Iz Madrida poročajo: Italijanski poslanik Paolucci de Calboli je izročil v imenu italijanske vlade književnostni fakulteti madridskega vseučilišča zbirko 450 del najpomembnejših italijanskih piscev in avtorjev. Izročitev del je bila v okviru posebne slovesnosti, v kateri je izrazil fakultetni dekan Eloy Gullon prisrčno zahvalo v imenu univerze.

— Na polju slave je padel pionir Ottorino Perri, po rodu iz Cremone. Bojeval se je na Hrvatskem proti upornikom, kjer je žrtvoval svoje življenje.

— Topel sprejem vrnivših se vojnih ujetnikov v Barju. Z motornimi ladjami Gradisca, Citta di Tunisi ter Argentina se je vrnilo v domovino 2411 vojnih ujetnikov, ki so se izkrcali v Barju in ki so bili po posredovanju Rdečega polumeseca v Smirni zamenjani z angleškimi vojnimi ujetniki. Ob njihovem prihodu so jih sprejeli s prisrčnim pozdravom strankin nac. inspektor pro. Dadolabo kot zastopnik ministra Scorze, poveljnik barijskega armadnega zbora kot zastopnik vojnega ministra, nadalje prefekt, poveljnik letalskega oddelka, barski nadškof, Zvezni tajnik in drugi oblastveni ter strankini predstavniki. Ljudstvo jih je toplo pozdravljalo.

— Nemški likovni umetniki razstavljajo v Cremoni. V skladu z dogovorom med predstavniki nemškega tiskovnega in propagandnega ministrstva, hannovrskega gaulajterja, odbora za kulturno sodelovanje med Cremono in Hannovrom ter urada cremonskih umetnostnih manifestacij bo otvorjena dne 6. junija umetnostna razstava, na kateri bodo zbrali svoja dela likovni umetniki iz Saksonske. Vseh razstavljenih umetnin bo okoli 200. Svečani otvoritvi bodo prisostvovali gaulajter in župan hannoverski ter drugi odlični rajhovski predstavniki. Razstava bo v prostorih palače Afaitati in bo trajala 15 dni.

— Smrt italijanskega generalnega konzula v Bordeauxu. V Borleauxu je umrl italijanski generalni konzul dr. Alojz Drago. Pokojnik je bil rojen v kraju Nervi leta 1891. Udeležil se je prve svetovne vojne 1914 do 1918 v svojstvu častnika-zdravnika. Po letu 1918. se je posvetil diplomatični karijeri, v kateri je naglo napredoval.

— Sestanek lekarnarjev v Sieni. V Sieni je bil te dni sestanek vseh lekarnarjev iz sienske pokrajine. Na njem so poročali lekarnarjem številni vseučiliški docenti o zanimivih znanstvenih medicinskih izsledkih v zadnjem času. Zbrani lekarnarji so ob sklepu počastili spomin lekarnarja poročnika Cesara Dorija, ki je padel na ruskem bojišču.

— Ogrski kralj ciganov je umrl. Ogrski ciganski kralj Raszder 36. je umrl v starosti 84 let. Skozi desetletja je bil nekronani kralj ogrskih ciganskih godbenikov in budimpeštanskega nočnega življenja. Potoval je po vsem svetu, bil je tudi izven ogrskih meja zelo znan. V zadnjih letih se mu je slabo godilo, umrl je v revščini. Budimpeštanski dnevniki posvečajo umrlemu ciganskemu kralju obsežna poročila.

— Sadjar in vrtnar je v svojem jubilejnem letu, po 30 letih izhajanja, začel izhajati kot zbornik poučnih poljudnih, a vendar strokovnjaških sestavkov za sadjarje in vrtnarje in sploh obdelovalce zemlje; sadjarsko in vrtnarsko glasilo zdaj izhaja četrtletno in zdaj je izšlo za mesece april, maj in junij. Uredil ga je novi urednik, znani sadjarski strokovnjak Fr. Kafol, podpredsednik Sadjarskega in vrtnarskega društva. Sadjar in vrtnar je zdaj v resnici prava zakladnica nasvetov, pobud in razprav za sadjarja, vrtnarja in zelenjadarja. Na bogato vsebino se povrnemo še ob priliki, da opozorimo na nekatere koristne nasvete tudi naše čitatelje, ki se pečajo z obdelovanjem zemlje.

— Nova italijanska komedija. Gledališka skupina gledališča Querino v Firenci je vprizorila te dni novo komedijo Edvarda Antona. Nova komedija ima naslov »Vrnitev pomladi«. Krstna predstava je ložnivela lep uspeh.

— Uspeh italijanske drame v Nemčiji. V državnem gledališču v Braunschweigu je doseglo lep uspeh novo odrsko delo Cezara Meana pod naslovom »Stoletja ne zadoščajo«. Omenjena krstna predstava je bila v okviru posebnega italijanskega tedna. Na sporedu so bile tudi vprizoritve Verdijevih oper ter Goldonijevih in Pirandellovih del. Nemška kritika zelo pohvalno in pozitivno ocenjuje estetično vrednost nove italijanske drame.

— Tragična smrt preizkušenega planinskega vodnika. Posebna skupina planincev je hotela te dni doseči vrh ne ravno težke planinske ture s pohodom na vrhove Lausge. Ta planinski izlet se je končal s smrtjo planinskega vodnika Eugena Bertona. Pri vzpenjanju na omenjene planinske vrhove je bilo udeležnih 6 moških, ki so vsi vešči plezanja. Bili so dobro opremljeni s potrebnimi plezalnimi pripravami. Značilno je, da ni bilo žrtve med udeleženci planinskega vzpona, ki so v planinski spretnosti manj vešči, temveč da je doletela usodna nesreča vodnika skupine, ki je imel za seboj že nešteto težjih in nevarnejših planinskih preizkusov. Berton je hotel namreč po drugi smeri preko nevarno moleče skalne točke, ko je nič hudega sluteč obstal na skali, ki se je odtrgala in zgrmela v globino. Za njo je strmoglavil v globino 120 m tudi nesrečni Berton, ki so ga našli planinski tovariši mrtvega na dnu prepada. Berton je bil v švicarskih planinskih krogih zelo znan in priljubljen vodnik, zaradi svoje zanesljive spretnosti in previdnosti.

— Italijanski filmi v inozemstvu. Agencija »Agit« poroča: Izvoz italijanske filmske proizvodnje v inozemstvo zelo narašča. To razširjenje slovesa italijanske kinematografske umetnosti gre predvsem na račun organizacije izvozne službe, ki je osredotočena pri C. E. F. I. Italijanske filmske družbe delujejo z velikim uspehom v Berlinu, Budimpešti, Bukarešti, Zagrebu, Beogradu, Parizu, Nizzi, Sofiji, Istanbulu in Atenah. Uspehi tega delovanja so zelo lepi. V preteklem letu je izkazoval čisti dobiček italijanskih filmskih izvoznikov nad 35,000.000 lir.

— Obnova starinskega gledališča v Traniju. Zgodovinsko gledališče v Traniju, ki spada med najstarejša apulijska gledališča in ki je bilo zgrajeno v 18. stoletju, bo v kratkem na novo otvorjeno. Restavracijska dela bodo vrnila starinskemu gledališču prvotno obliko in lepoto.

— Odkritje dragocenih fresk. V cerkvi sv. Štefana v Empoliju so bile pri obnovitvenih delih odkrite zanimive freske. Dve, ki prikazujeta mojstrsko podani svetniški glavi, potekata od Starnine, ostale štiri iz »cerkvene legende« pa od Masolinija.

— Nov slovaški mesečnik. Te dni bo izšla prva številka novega slovaškega mesečnika »Naš narod«. Novi mesečnik bo izhajal kot glasilo slovaško znanstvenega zavoda za inozemske Slovake.

— Razdeljevanje rabljenih poljedelskih traktorjev. V smislu sporazuma s poljedelskim ministrom in s pristojnim tehničnim korporacijskim odborom je odredil Korporacijski minister, da bodo mogli imetniki poljedelskih traktorjev, ki so jih dobili na podlagi zadevnega potrdila poljedelskega ministrstva, obdržati te samo potem, ko si zagotovijo s strani imenovanega ministrstva zadevno dovolilnico. (Agit).

— Bolgarska mladenka je menjala spol in šla k vojakom. Sofijski dnevniki objavljajo zelo obširno poročilo o nenavadnem primeru 20letne kmetice iz vasi Kornica v Južni Bolgariji. Ljudje so že delj časa opažali, kako je mladenka hladna napram vaškim mladeničem. V zadnjem času so se porajali na njenem telesu čudni znaki, ki so pričali o spolnih spremembah v njenem truplu. Obrnila se je do zdravnika, ki ji je nasvetoval, da se odloči za kirurško operacijo. Mladenka je ubogala, operacija je bila uspešna. V bolnišnico je šla kot Janka, odhajala pa je kot Janko, na sebi je imela v mladeniča pretvorjena mladenka moško obleko. Čim je Janko zapustil bolnišnico, je izrazil željo, da bi ga pregledala vojaška zdravniška komisija in da bi bila uvrščena v primerno vojno formacijo. Ravno te dni so bili namreč pozvani pod orožje bolgarski mladeniči Jankovega letnika, kar ga je napotilo k tej odločitvi.

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI

KINO UNION Telefon 22-21

Pretresljiva drama mlade nezakonske matere

Učiteljica

V glavnih vlogah: **Maria Denis, Nino Besozzi, Enrico Glori** in drugi

Predstave ob delavnikih: ob 15.30, 17.30 in 19.30 uri; ob nedeljah in praznikih: ob 10.30, 15.30, 17.30 in 19.30 uri

KINO MATICA

Kot veša v plamenu se ženska pogubi v ljubezni...

Odličen film češke produkcije s HANO VITOVO v glavni vlogi.

„Nočni metulj"

Krasna ciganska glasba, petje in globoka vsebina!

Prestave dnevno ob **15, 17 in 19.15.**

KINO SLOGA

Moč zlata proti vsakemu pravu krvi v velikem zgodovinskem filmu

„Rothschild"

V glavni vlogi: **Erich Ponto, Carl Kühlmann, Gisela Uhlen.**

Pričetek predstav ob **14, 15.50, 17.40** in **19.30.** Konec ob **21.15.**

— Novi (Turjaški) trg 5. Priprava za malo maturo. Posebej ponavljamo z dijaki **3. in 4.** razredov **gimnazij** in **meščanskih šol** snov iz **matematike, italijanščine in slovenščine.** Dopoldne in popoldne. Honorar za **1 uro le okoli dve liri.** Nudimo dijakom in privatistom tudi pomoč v vseh predmetih. Prijave dnevno od 8.—12. in od 14.—18.: **Novi (Turjaški) trg 5. Inštrukcije.**

— Nesreče. Včeraj so iskali v ljubljanski bolnišnici zdravniško pomoč naslednji ponesrečenci. Rudolf Kavčnik, 20letni zavirač, železničar, iz Ljubljane, si pri padcu zlomil levo nogo. — Bernard Koželj, 4letni sin posestnika iz Trebnje gorice si je pri padcu s peči zlomil levico. — Franja Grm, 55letna služkinja iz Ljubljane si je pri padcu zlomila levico. — Izidor Čemažar, 30letni ključavničar z Ježice se je ranil na desnici. — Ivana Gregorin, 74letna zasebnica iz Ljubljane, si je pri padcu s stola zlomila levico.

IZ LJUBLJANE

—lj **Hladnejša jutra.** Zanimivo je, da so zadnje dni jutra čedalje hladnejša. Tako se minimalna dnevna temperatura znižuje postopno od nedelje, ko je znašala 8° med tem ko je davi dosegla le 5.6°. Noči so jasne in izžarevanje zemlje močno, razen tega pa ozračje še osvežuje burja. Podnevi se zdaj ne ogreje več tako močno, pač zaradi pritoka hladnega zraka od vzhoda. Včeraj pa tudi ni bilo nebo tako čisto, da so lahko oblaki od časa do časa zastirali solnce. Maksimalna temperatura je znašala včeraj 23°. Zračni tlak je včeraj malo popustil, ponoči je pa začel zopet naraščati.

lj— **Špica je pripravljena.** Te dni so kakor lani uredili na Špici kabine, ki naj služijo tamkajšnjim kopalcem za preoblačenje. Zeleno pobarvane lesene slačilnice stoje na obeh bregovih: na levem tri, na desnem dve. Istočasno so na obeh bregovih postavili več klopi. Po komenitem nabrežju so položili lesene stopnice za udobnejši dostop k vodi. Kopalci, ki jih je sedaj že precej, so za vse udobnosti, ki se jim nudijo, hvaležni. Za klopi pa so navdušeni tudi sprehajalci. Ob večernih urah, ko se mnogi radi hladijo na zeleni trati ob Ljubljanici, so vedno zasedene. Prav bi bilo, ko bi postavili vsaj take klopi, kakor so na Špici, tudi nižje ob bregu. Zlasti bi bile hvaležno sprejete v Trnovskem pristanu.

—lj **Lov na berivko.** Po Krakovem in Trnovem je te dni mnogo obiskovalcev. Meščani obiskujejo svoje znance, pa tudi neznance, in sprašujejo po berivki in po glavicah solate majniške kraljice. Mnogo je med kupci tudi prekupčevalcev, ki se zadovoljijo z vsem, kar jim kdo ponudi na prodaj. Na trnovskih in krakovskih vrtovih sedaj berivke že ni več mnogo. Nekaj so jo celo podkopali in tako zemljo hitreje izrabili za drugo setev oziroma saditev. Glavnata solata se počasneje razvija. Večina lepih glav je takoj razprodana, tako da so prisiljeni ponekod, če hočejo ustreči svojim stalnim odjemalcem, rezati že napol razvite glavice. Sicer pa se vsa povrtnina lepo razvija. Nedavni dež je zelo koristil, vendar se njegova moč že izgublja. V Trnovem že pridno zalivajo.

—lj **V Zvezdi kosijo.** Že prejšnji mesec so v Zvezdi prekopali štiri velike gredice, ki so pa ostale neposajene oziroma neposejane. Počasi se na njih zopet razrašča trdoživa trava. Mimoidoči, ki so z zanimanjem opazovali, kdaj se bo iz zemlje pokazala kakšna vrtnina, so bili razočarani. Druge štiri gredice so ostale neprekopane in na njih je bujno rasla trava. Sedaj je že tolikšna, da je primerna za košnjo. Davi so jo kosili. Za ostrimi kosami je padala prav gosta trava. To je prvi letošnji pridelek v Zvezdi, kjer je lani ob istem času bujno poganjal krompir.

—lj **Nova umetnostna razstava v Jakopičevem paviljonu** je izrazit prikaz umetnostnega razvoja šestorice mlajših predstavnikov naše upodabljajoče umetnosti. Slikarji Stane Kregar, Zoran Mušič, Nikolaj Omersa in Maksim Sedej ter kiparja Zdenko Kalin in Karel Putrih so postavili na ogled 70 svojih novejših del, slik in kipov. Razstava bo odprta do 6. junija t. l. Ogled toplo priporočamo.

—lj **Točno ob 6. uri zvečer se bo nocoj** začela X. javna produkcija gojencev šole Glasbene Matice v mali filharmonični dvorani. Iz klavirskega oddelka bo nastopilo 14 gojencev, ki jih poučujejo gospe: Marta Bizjakova, Zorka Bradačeva, Emilija Dernovškova Silva Hrašovčeva in g. Viktor Šonc. Violinski oddelek bo zastopan po sedmih gojencih, ki jih poučujeta gg. Jurij Gregorc in Avgust Ivančič. V spored sta vpleteni tudi dve deklamaciji iz šole prof. O. Šesta. Natančni spored dobite v Knjigarni Glasbene Matice in od tričetrt na 6. dalje pri vhodu v malo filharmonično dvorano. Ravnateljstvo in odbor vabita vse, ki se zanimajo za glasbeni pouk v prvi vrsti pa starše in mladino k nocojšnji produkciji.

—lj **Znani planinski motivi,** ki jih je v zgornjih prostorih Obersnelove galerije postavil na ogled priznani slikar in pisatelj Edo Deržaj, so med ljubitelji upodabljajoče umetnosti vzbudili upravičeno pozornost. Mladi umetnik je postavil na ogled 31 uspelih akvarelov in 18 olj. Od teh je 28 gorskih motivov. Zamudnike opozarjamo, da bo razstava odprta samo do 30. t. m. Ogled vsak dan od 8. do 18.30.

—lj **Neopremljeno stanovanje z eno ali dvema sobama ter vsemi pritiklinami** nujno potrebuje mestno županstvo za nekega domačina ter zato prosi gospodarja takih sanovanj, da ga takoj naznanijo na magistratu. Poleg tega pa mestno županstvo za nastanitev oficirjev in uradnikov še vedno potrebuje več čedno opremljenih sob zlasti v sredini mesta. Kdorkoli ima kako primerno stanovanje ali sobo, naj jo takoj naznani mestnemu odpravništvu v sobi št. 23 v III. nadstropju magistratnega poslopja za Robbovim vodnjakom.

—lj **Nova knjiga za mladino** z napeto vsebino je »Tarzan«, kralj džungle, ki je izšla v knjigarni Tiskovne zadruge, Šelenburgova ulica 3.

—lj **Bogato se Vam povrne izdatek,** ako si nabavite **Sičevo Knjigovodstvo.** Knjiga je primerna za obiskovalce tečajev, zlasti pa za samouke. Mladina naj ne zamudi prilike, da se nauči knjigovodstva, ki ga danes zahteva sleherni poklic. Knjigo dobite v knjigarni Tiskovne zadruge v Ljubljani.

Maksimalni cenik

Maksimalni cenik štev. 9, ki velja po naredbi Visokega komisarja za Ljubljansko pokrajino od 10. aprila t. l. naprej, določa za mestno občino ljubljansko naslednje cene na drobno (z vštetо trošarino):

1. Kruh iz enotne moke v kosih do 400 g 2.30 lire, v kosih od 400 do 1.000 g 2.20 lire; **testenine** iz enotne moke 3.90 lire za kg; **enotna pšenična moka** 2.70 lire; enotna **koruzna moka** 2.20 lire; **riž** navadni 2.70 lire; **fižol** 6 lir za kg.

2. Jedilno olje (olivno) 14.70 lire za liter; **surovo maslo** 28.40 lire za kg; **slanina** soljena 19 lir za kg; **mast** 17 lir za kg.

3. Kis, 4% vinski 6.35 lire za liter.

4. Mleko 2.50 lire za liter; kondenzirano mleko v dozah po 880 g 15.90 lire za dozo, v dozah po 385 g 7.55 lire za dozo.

5. Sladkor: sladkorna sipa 8.25 lire za kg, v kockah 8.35 lire.

6. Mehka drva, razžagana, franko skladišče trgovca v Ljubljani 33.60 lire za stot; mehki robianci (žamanje), približno 1 m dolgi, franko mestno skladišče 40 lir za stot; **trda razžagana drva** 40 lir za stot; **enotno milo,** ki vsebuje 23—27% kisline, 4.10 lire za kg.

Zlogovnica št. 19

a — buj — da — dal — di — for — glav — i — ja — ka — kar — ko — ko — ko — li — lon — ma — ma — ma — mask — mož — na — ni — o — o — or — pa — pe — pi — po — po — ra — re — ro — se — slom — šek — ta — ti — tin — to — tol — u — ust — zla.

Iz teh zlogov sestavi 15 besed s pomenom: 1. evropsko gorovje, 2. mesto v Siriji, 3. mesto na Štajerskem, 4. umetniški slog, 5. grič v Rimu, 6. grška epopeja, 7. slovenski pisatelj in škof, 8. sveta podoba, 9. vas blizu Šmarja na Dolenjskem, 10. pevska igra, 11. Kristozstom (slov.), 12. grški bog, 13. afriška močvirska ptica, 14. enotna službena obleka, 15. slovenski pisatelj v 16. stoletju.

Prve črke navzdol in nato predzadnje brane navzgor (v 1. besedi zadnji dve črki) povedo po naše latinski rek (»Sero venientibus ossa!«)

*

Rešitev zlogovnice št. 18

1. Palermo, 2. Livius, Urach, 4. Arhimed, 5. Jaroslav, 6. Arkansas, 7. Kočevje, 8. universum, 9. Bramante, 10. Erebos, 11. Dolenjsko, 12. Ekvador, 13. Damask, 14. Mussolini.

„Posluh daj vsakemu, besedo redkim!"

NAPAČNO GA JE RAZUMEL.

— Če hočem pri svoji ženi kaj doseči, jo moram nežno poljubiti. Poskusi tudi ti to.

— Z veseljem! Ne vem samo, če to tvoja žena s tem začodoljna

Umrla nam je naša srčno ljubljena soproga, hčerka, teta in svakinja, gospa

Malči Štok roj. Slabina

soproga poštnega pristava

Pogreb nepozabne pokojnice bo v četrtek, dne 20. t. m., ob 4. uri popoldne z Žal, kapele sv. Nikolaja, k Sv. Križu.

Ljubljana - Rače, dne 18. maja 1943.

Globoko žalujoči: Ing. Andrej, soprog, **Amalija in Jakob Slabina,** starši, in ostalo sorodstvo

O pomladni paši čebel

Ljubljanska okolica nima dovolj pomladanske flore — Preveliko nakupičenje panjev — Pustošenje in zato potrebna zaščita rastlinstva

Druga krivda slabega donosa, pri kateri se zelo veliko greši, je pa pustošenje flore, posebno pomladanske. Le poglejte tja k tromostju, kjer so cele gore najrazličnejšega pomladanskega cvetja, ki ga ob količkaj toplem vremenu veselo obletavajo neumorne čebelice. Če hočem biti še prav posebno malenkosten, naj omenim, da tudi otroci narede v tem pogledu precej škode: prvi šopek zvončkov, vijolic, trobentic, mačic itd. mora seveda v šolo, da se otrok prikupi gospej učiteljici ali gospodu učitelju. Ta take šopke navadno hvaležno vzameta ter s tem nehote vzpodbudita otroke, da še in še prinašajo šopke v šolo. Razumljivo, da se nista v nobeni šoli vsega svojega dolgoletnega študija učila o koristih cvetja v čebelarstvu. Le redke izjeme med njimi, v kolikor niso sami čebelarji, vedo, da je spomladi, ko je v prirodi tako malo cvetja, za čebelo vsak cvet takorekoč življenjskega pomena. Zakaj nihče ne trga vejic sadnega drevja, ki je v svojem polnem cvetju vendar nedosegljivo lepo? Le oko se naslaja nad njegovo krasoto in čebele šume veselo in nemoteno od cveta do cveta ... Zakaj? Ker so to tako imenovane kulturne rastline in vsakdo uvidi kasnejše koristi cvetja sadnega drevja, ko bo nosila vsaka vejica šop češenj, prgišče sliv ali po par hrušk ali jabolk. Pa tudi v šolah, da že celo v otroškem vrtcu uče, da se take rastline ne smejo trgati. Druge cvetke ne nudijo ljudem sicer tako otipljivih koristi, koristijo pa ob svojem cvetenju mnogo bolj raznim žuželkam, v prvi vrsti čebelam, s svojimi neusahljivimi viri nektarja. Kako more vedeti otrok, da kakor koli koristi vrbova vejica s svojimi žametnimi mačicami, ki so vendar tako srčkano nežne — in vendar je vrba kasneje, ko se te mačice razvijejo v cvete, ena najkoristnejših zgodnjepomladanskih medonosnic. Zaradi teh koristi ravno je n. pr. vrba v Nemčiji zaščitena ter se ne sme trgati. V krajih, kjer je dovolj vrb, čebele ne stradajo. Enako je z lesko, ki sicer ne daje medu, ampak še mnogo bolj potrebni cvetni prah in to najboljše kakovosti. — In pa potem še pletenje venčkov iz regrata in drugih cvetk, posebno pomladanskih, kar posebno rade delajo deklice ... Tudi regrat je ena najboljših medonosnic, o čemur se je prav letošnjo spomlad prepričal lahko vsakdo, kdor se malo opazuje naravo. Letos so bili travniki naravnost pogrnjeni z rumenimi cveti, a vsak cvet je imel preko dneva nešteto obiskovalk — melu in peloda iščočih čebel in drugih žuželk. Da je toliko regrata cvetelo, je zahvaliti le obsotječim vojnim razmeram (bržkone edina dobra stran vojne), ker vsled pomanjkanja olj ljudje niso mogli uživati toliko regratove salate kakor sicer drug leta ... Zato so pa prišle čebele na svoj račun!

Ne uničujmo rastlinstva!

Otrokom pustošenja flore ni zameriti, ker še ne razumejo tega in tudi nihče jih ni poučil. Mnogo hujši in skoraj neodpustljivi so pa grehi, ki jih delajo mnogi objestni izletniki v uničevanju rastlinstva. Pameten, uvideven in naravo ljubeč izletnik si bo odtrgal eno, dve cvetki, ju zataknil v gumbnico ali za klobuk, da s tem pokaže ljudem, da je bil na izletu (kdo se ne bi pobahal?), ali pa da se že dobe prvenci te ali one cvetke. Kdor pa gre na izlet, da si pri tem nabere šope rož, je sebičnež, ker ne privošči drugim, da uživajo v lepem cvetju v prirodi. Priporočil bi mu le to, da ne nosi nabranega cvetja domov v roki, ker se preveč spari in ovene, ponese naj s sabo kar cekar ali nahrbtnik, koze ali zajci bodo doma nabrane rože radi pojedli, mogoče bo z njimi nakrmil celo kravo ... Še bolj je pa obsojati pregrdo navado, da izletnik ali otrok nabere šopek cvetja, ga nosi nekaj časa s sabo, nato pa vrže proč, ker se ga je naveličal nositi ali ker je preveč zvenel.

Sploh se opaža, da mestni ljudje bolj pustošijo naravo, rekel bi kar iz nekake objestnosti, ko pridejo v prirodo iz zatohlih mestnih zidov; — kmečki ljudje tega občutka ne poznajo, ker so pač vedno v naravi. Kmet jo razen tega prizna za del stvarstva ter čuti spoštovanje do nje ...

Za Rožnikom ob Večni poti blizu pri odcepu poti v Koseze je bilo do letošnje zime razpelo, ograjeno v malem vrtičku, z napisom »Ne trgajte mi rožice!« Popolnoma umesten napis, ker, kako bi mogel Križani v svoji neizmerni ljubezni dopustiti, da nedolžne cvetke umirajo ob njegovih nogah ... On, ki je lajšal bedo, zdravil bolnike, obujal mrtve ... Kljub mali slovnični napaki je napis docela dosegel svoj namen, ker le redko sem videval kak ovenel šopek rož na ograji pred razpelom. Taki napisi bi bili umestni pri vsaki kapelici in pri vsakem znamenju in ljudje naj se nauče videti že v prirodi sami Stvarnika.

Zavarovanje pomladne flore

Če se bomo začeli ravnati po vsem tem in pričeli čuvati naše rastlinstvo, ne bomo sicer dosegli naenkrat veliko, toda začetek je tu in že z začetkom discipline je zelo veliko doseženega. Z leti bodo tudi pašne razmere boljše: vrbe in leske bodo rasle v miru, se gosto razrastle in obilno cvetele, oni redki travniki in livade pa bodo kaj kmalu pokriti s pisano preprogo najrazličnejšega cvetja. Da pridejo na svoj račun tudi gospe učiteljice in gospodje učitelji naj jim razodenem, da tudi njim ne zavidam šopka lepega cvetja: toda to naj bo vrtno cvetje, ker tako večinoma ne medi, posebno ono s polnjenimi, ne enostavnimi cveti; tudi vrtni šopki so lepi in za taka darila kar primerni.

V pogledu zavarovanja pomladanske flore bi oblasti napravile čebelarstvu neprecenljivo uslugo, če bi zaščitile poleg redkih, izumirajočih rastlin, tudi vse rastline, ki cveto pred majem, tako da jih ne bi smeli trgati bodisi za dom ali trg. Te rastline so: črni teloh, zvonček, trobentica, pomladanski žefran, podlesna vetrnica, pljučnik, lapuh, kalužnica, leska, razne vrbe, posebno iva, pa tudi manj važni jelša in breza. Poleg tega so pa tudi prav redke rastline v zgodnji pomladi, ki bi kakor koli ne koristile čebelam zato bi pa priporočal, da se spomladi ne trga prav nobenih cvetk. Ali ni pogled na to božjo naravo v njenem devištvu, neoskrunjenem stanju lepši, kakor pa pogled na še tako lep šopek rož, ki bodo morda že za par ur ovenele, danes, jutri pa končale na smetišču? Zaslužek, ki bi revnim dijakinjam ali otrokom odpadel zaradi prepovedane prodaje cvetic, bi se lahko nadomestil na drug, ne težak, pa vendar mogoče še izdatnejši zaslužek. V Mariboru so prodajale ženske in otroci po hišah tako zvani »Kiholc«, to so bile male butarice zelo smolnatih korenin, s katerimi so gospodinje podkurile kar na hitro. Pri nas vozijo sicer kmetje trske ali pa butarice smrekovih descic, ki so pa dostikrat tako vlažne, da jih mora gospodinja po par tednov sušiti, dokler niso dobre za svoj namen. Ali se ne bi kdo revnejših odločil in začel ponujati ali prodajati če že ne omenjenih korenin pa vsaj smrekove ali borove storže, pri katerih bi gospodinja presodila že na prvi pogled ali so suhi ali ne. Prepričan sem, da bo gospodinja, ki bi le enkrat zakurila s suhimi storži, rada segla vedno po njih. Par takih, kot jež našopirjenih storžev v peč ali štedilnik, pa se bo vnelo še tako mokro poleno.

Dolžnost čebelarjev

Poleg čuvanja prirode z naše strani morajo pa tudi čebelarji storiti potrebne korake s svoje strani. Zasejati morajo primerne kraje na ljubljanskem polju, barju, po Golovcu in Rožniku z raznimi medečimi rastlinami, ker le s skupnim delom je mogoče doseči, da bi se pašne razmere poboljšale ter približale vsaj nekoliko onim časom, ko je bila ljubljanska okolica še skoraj deviško nedotaknjena a čebelarstvo na zavidni višini, tako da po pravici trdijo stari ljubljanski čebelarji, da je takrat medil v ljubljanski okolici — vsak kol. (Konec.)

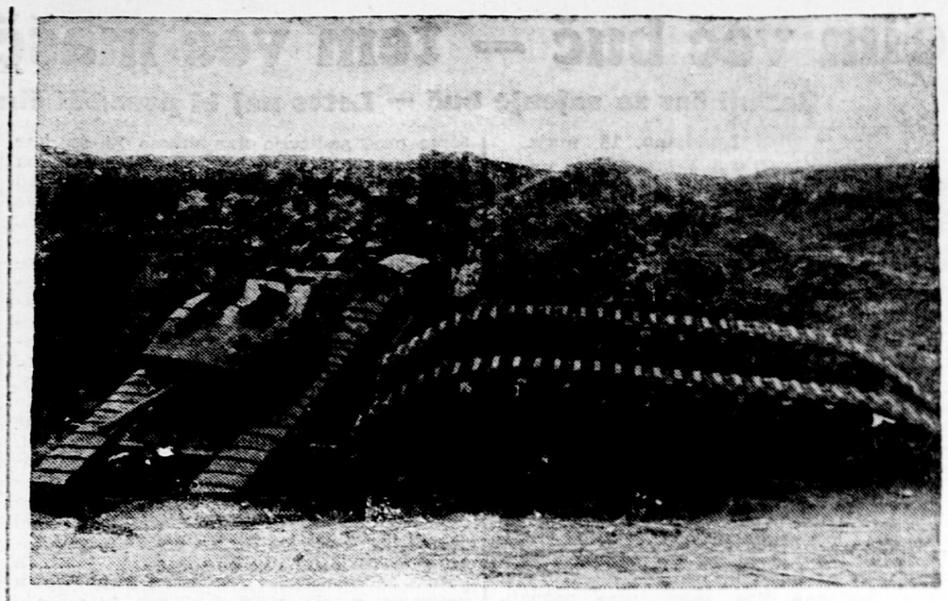

Sovražnikovi tanki, ki jih je uničilo naše letalstvo v bitki v Tunisu

Kovine v človeškem telesu

Baker je telesu potreben pri tvorjenju krvi — Zadostuje ga izredno majhna količina

Zakaj potrebuje človeško srce baker? To se da pojasniti v nekaj besedah. Potrebuje ga namreč za to, ker sodeluje kemična prvina baker pri tvorjenju krvi oz. pri tvorjenju rdečega krvnega barvila. Baker je nepogrešna snov tudi za snovno izmenjavo v telesu. Tako vsebuje kri, seveda tudi srce, organsko vezan baker, ki ga je največ v vranici in jetrih, kjer se vsa kri v nepretrganem delu filtrira in čisti. Pri tem delu gre za to, da se med 30 bilijoni rdečih krvnih telesc izločijo že izrabljene.

Strokovnjaki so ugotovili, da je v jetrih novorojenčka v prvih treh dneh njegovega življenja 11krat tako velika količina bakra, kakor v jetrih odraslih. Iz tega sklepajo, da potrebuje človek pred in po rojstvu posebno veliko bakra. Bakru pa pripada v krvi še posebna naloga. Krvnotvorna moč v barvilu rdečih krvnih telesc vsebovanega železa se nomreč učinkovito uveljavi šele, če je v krvi sled bakra. Zadostuje samo najmanjši delec grama, pri mnogih telesu živinjenjsko potrebnih prvinah pa računajo celo z miljontinkami grama.

Ali vam živo srebro ugaja?

90% vseh ljudi od dojenčka naprej ima v svojem telesu tudi nekaj živega srebra. To ni nič čudnega, ker vsak človek dnevno použije s svojo hrano tudi nekaj živega srebra. Tako so izračunali, da vsebuje funt zelenjave do 35, jabolko pa od 1 do 10 miljotink grama živega srebra. Zdravo telo, ki odklanja strup tudi v najmanjših količinah, pa kmalu izloči to »hranilno živo srebro«.

Zlato v ovsenih kosmičih

Človek pa použije celo nekaj zlata. Za kritje te potrebe po zlatu niso nujne posebne skrbi, ker ga dobavlja narava že pripravljenega za uporabo. Zlato vsebujejo razna živila, med katera prištevamo tudi volovska jetra, lešnike in ovsene kosmiče.

Pred nekaj leti so našli na Slovaškem sledove zlata celo v rogovju, kopitih in dlakah srnjadi in rogovju jelenov. Živali so ga sprejele v telo s hrano, na kar ga je organizem izločil tako, da ga je naložil v že imenovane telesne dele. Tudi človeško telo izloča zlato, zdi se pa, da izrabi nekaj zlata tudi kri.

Aluminij in nikelj kot živili

Količina in vsebina kovin v našem telesu je pogojena po naši hrani. Človek potrebuje kakor živali in rastlina aluminij za zdravo, neovirano rast svojih organov. Kakor druge kovine dovajamo tudi aluminij telesu s hrano. Če si namažemo na kruh margarino ali maslo se pogostimo vedno tudi z majhnimi sledovi niklja. Ta je telesu potreben za njegovo gradnjo. Telo ga kopiči v jetrih in trebušni slinovki. Z močnatimi jedmi, zelenjavo, krompirjem, lečo in mladimi gobami, predvsem pa z govejimi in konjskimi jetri, dobavljamo telesu cink, ki ga največ uporabijo naša jetra. Le majhen del ga telo pošlje v mišičevje in mozeg.

»Železno« zdravje z železom

Sedaj bi lahko domnevali, da se telo zadovolji s to izbiro kovin in da drugih ne potrebuje. Temu pa ni tako, ker vsebuje telo še več takih prvin, ki so mu potrebne v zelo skromnih količinah. K že naštetim moramo dodati še svinec in železo.

Šele pred nekaj leti je nek raziskovalec ugotovil, da vsebujejo naši zobje svinec. Čim starejši je človek, tem več ima svinca v zobeh. »Železno« zdravje zahteva končno še nekaj uvoza železa, ker ga potrebujejo rdeča krvna telesca, kakor tudi krvni serum. Železo se v glavnem kopiči v vranici. Zopet gre za količine, ki jih računamo z miljontinkami grama. Te težko predstavljive majhne množine, s katerimi je moška kri bolj založena kakor ženska, so tako življenjsko važne, da oboli organizem na posebni bolezni, če odtegnemo krvnemu serumu le 20 del potrebnega železa. Z običajnim hranjenjem preprečimo tako pomanjkanje, ker je narava sama poskrbela za to, da vsebujejo vsa glavna naša živila, posebno pa listnata zelenjava, organsko vezano železo. Vsak človek dobi po naravni poti »železni« obrok, ki ga potrebuje za svoje zdravje.

Merjenje toplote z barvami

Zanimivo je, da se za merjenje toplote lahko uporabljajo barve, ki imajo to svojstvo, da se menjujejo, čim naraste toplota preko določene stopnje. Te barve so sestavljene iz raznih kovin, kakor iz bakra, kobalta, kroma, urana itd. To menjavo barvnosti v naraščajoči toploti je začela nemška tehnika uporabljati zelo uspešno, ko je hotela na zelo preprost način kontrolirati toploto raznih strojev ter njihovih sestavnih delov. Tako imamo navadne barve za merjenje toplote od 40 do 45° ter sestavljene barve za določanje toplote od 65 do 275°, nadalje pa še skupino posebnih barv za višje stopnje. Te zanimive barve se proizvajajo v prašku! Iz njihove mešanice se lahko napravi tekočina, s katero je potem mogoče pobarvati stroje ali njihove sestavne dele.

Iznajdljiva pobuda 14 letnega dečka

Grof de Chambure je še kot gimnazijec ustanovil urad za zbiranje časopisnih izrezkov

Ni dolgo tega, ko je poteklo 65 let, kar je bil ustanovljen znamenit pariški urad za izrezke časopisov. Ta urad nosi naslov »Argus de la Presse«. Ustanovitelj in dolgoletni lastnik tega časopisnega urada je bil grof de Chambure, ki se mu je že kot 14 letnemu dečku porodila genialna misel, ustanoviti poseben urad za časopisne izrezke.

Povod za to je dobil tedanji mali gimnazijec Chambure, ko mu je nedostajalo denarja za nakup slaščic in drugih otroških predmetov. Naključje je hotelo, da je bila v Parizu otvorjena razstava slik ravno v času, ko ni imel mali Chambure niti beliča v žepu. Pri sebi je imel še ravno toliko denarja, da si je lahko kupil vstopnico ter si ogledal razstavo. Ko si je ogledoval slike, ga je nenadoma obšinila misel, da se razstavljajoči slikarji nedvomno zanimajo za vse ono, kar so razni časopisi objavili o njih ter njihovi umetnosti. Zaradi tega je z izposojenim denarjem pokupil najrazličnejše časopise, ki so objavili krajše ali daljše članke o omenjeni razstavi. Pridno je izrezaval poročila in kritike ter jih poslal posameznim razstavljajočim slikarjem, ki so bili v izrezanih poročilih ocenjeni ter omenjeni. Podjetni Chambure ni pozabil priložiti primernega računa.

Pokazalo se je, da je bila zamisel zelo posrečena. Uspeh ni izostal. Slikarji so bili dečku zelo hvaležni in so predložene račune radi plačevali. Mladi gimnazijec je spoznal, da je po tem njegova ideja zelo dobra. Posrečilo se mu je pridobiti za svojo pobudo starejšega gospoda, ki je posodil 14 letnemu dečku 20.000 frankov. S tem mu je bila omogočena ustanovitev posebnega urada za časopisne izrezke.

Grof Chambure je tako postal »poslovni človek«. Urad se je silno razvil, nešteti politiki, književniki, umetniki, inženjerji, izumitelji so postali stalni naročniki urada »Argus de la Presse«, kakor je bil Chambure nazval svoje novo podjetje. Na tisoče in tisoče najrazličnejših časopisov je prihajalo na naslov omenjenega urada. Grof Chambure je moral nastaviti množico ljudi, ki so mu izrezovali v poštev prihajajoča poročila in jih pošiljati stalnim odjemalcem.

Med prvimi in najbolj znanimi odjemalci grofa Chamburja je bil inž. Gustav Eifel, zgraditelj slavnega pariškega železnega razglednega stolpa, o katerem so pisali časopisi po vsem svetu. Princ Roland Bonaparte je s pomočjo grofa Chamburja zbiral 42 let vse časopisne izrezke, ki pišejo o usodi in slavi družine Bonaparte. Ti časopisni izrezki so pri lepljeni v 1200 obsežnih zvezkih, ki predstavljajo za omenjeno družino dragoceno zbirko.

Umetna svila iz bičevja

Japonska je znala nadomestiti zaradi vojne na Pacifiku izpadle dobave surovin s tem, da je preusmerila svojo industrijo na druge surovine. V japonskih tekstilnih tvornicah v Mandžuriji izdelujejo zdaj stanično volno in umetno svilo iz bičevja. V jugovzhodnem delu Mandžukua stoje tvornice, ki zalagajo Japonsko s surovinami za njeno naglo razvijajočo se industrijo umetne svile. Ker ni na razpolago bombaža, je Japonska vedno bolj navezana na umetno svilo, za katero pa zaloge domačega lesa ne zadostujejo več. Približno 65% surovin mora japonska industrija uvoziti.

Slučajno opazovanje ravnatelja tvornic Kanebo na Japonskem nekega 35 letnega Korejca med poletom je dalo v Mandžukuu zanimivo in koristno pobudo. Ob izlivu reke Ljacho se razprostirajo velika močvirja, kjer raste bičevje. Družba East Manchuria Rayon Company je kupila že 38.000 ha tega zemljišča, kjer porežejo dvakrat na leto in sicer v oktobru in januarju do 2 m visoko bičevje in ga predelajo v celulozo, ki pozneje v tvornicah dobro prestane predelovanje z vodo.

Uporaba bičevja za izdelovanje umetne svile nudi posebne ugodnosti. Če porežejo bičevje pozimi, zraste spomladi zopet. Gozd pa potrebuje najmanj 20 let, da je zopet goden za poseko. Na en hektar pride pri močnih rastlinah 7 ton, pri šibkejših pa 3 tone bičevja. Dobra četrtina bičevja da porabno surovino. Prodajna cena znaša 350 jen za tono.

Trikrat okrog sveta

Gledališki vlak znane nemške organizacije »Kraft durch Freude«, namenjen vojakom v zabavo in razvedrilo, je prevozil lani tako dolgo pot, da bi bil lahko vozil trikrat okrog sveta. Igralci so posetili 342 mest in krajev in vprizorili mnogo gledaliških del. Predstavam je prisostvovalo nad 256.000 vojakov.

V zrcalu anekdot

Šaljapin

Na neki prireditvi, kjer je bilo na sporedu tudi več arij, ki naj bi jih bil zapel Šaljapin, so predstavili slavnemu pevcu damo, tako navdušeno za njegov glas, da se je nikakor ni mogel odkrižati.

Minilo je četrt ure — oboževalka je še vedno govorila. Minilo je še četrt ure toda Šaljapin je moral še vedno poslušati izlive njenega občudovanja.

Ko je pristopil fotograf in naprosil Šaljapina, naj mu dovoli fotografirati ga, je izkoristil priliko in se obrnil k dami, rekoč:

— Oprostite, gospa, da sem primoran obrniti se proč. Napraviti moram prijazen obraz.

Hofmann

Dr. Hofmann, znan svoj čas v Berlinu kot izvrsten zdravnik, je štel med svoje paciente tudi nekega berlinskega slikarja. Nekega dne je prosil slikar svojega zdravnika, naj mu da račun. Hofmann mu je odgovoril, naj mu podari eno svojih slik, pa bo račun poravnan. Slikar mu je prinesel sliko, toda Hofmann je ni hotel sprejeti, ker se mu je zdela vredna mnogo več kakor njegove zdravniške ordinacije med slikarjevo boleznijo. Ker pa slikar le ni hotel odnehati, je Hofmann končno pristal, rekoč:

— Dobro sliko sprejmem, toda na njen račun imate pravico še do enega lečenja pljučnice.

Bernard Shaw

Neka mlada dama se je seznanila v družbi z Bernardom Shawom in takoj ga je vprašala:

— Ali bi mi hoteli odkriti tajno, kako pišete tako dobre komedije?

Shawa to neumno vprašanje ni prav nič presenetilo. Brez pomisleka je odgovoril:

— Najprej sedem, potem se pa začnem na ves glas krohotati. Ko me od smeha že vse boli, vzamem v roko pero in opišem to, kar sem doživel.

GEORGES OHNET: 83

PRODAJALEC STRUPOV

ROMAN

— Ah, mademe Vernierova, gospod Vernier in doktor Augagne, — je bral na glas. — Odnesite te vizitke gospej grofici in povejte ji, da bom zaenkrat jaz sprejel goste.

Grof niti slutil ni, da bi uteginl imeti ta nepričakovani poset zagonetno ozadje. Ime doktorja Augagnea kot spremljevalca gospe Vernierove in njenega tasta mu je v celoti pojasnjevalo ta poset njegovih sosedov in njegovemu plemiškemu ponosu se je zdelo povsem naravno ter samo ob sebi umevno, da morajo navadni zemljani storiti prvi korak, če se hočejo s kom seznaniti. Vstopil je torej samozavestno v salon in že na pragu je prijazno nasmejan podajal svojim gostom roko. Glasno si je čestital na tako nepričakovani časti, ki da so mu jo izkazali s svojim posetom. Vernier ga je prekinil, da bi mu pojasnil, kaj jih je napotilo k njemu.

— Naš prijatelj doktor Augagne je nam povedal, gospod grof, kako plemenito in radodarno prispevate k razvoju bolnice v Saint-Remy ... Želel sem torej — in to željo je gojila tudi moja sinaha, ki ji je še posebno mnogo ležeče na procvitu tega zavoda, — da bi se vam mogla osebno zahvaliti ...

— Ah, dragi moj sosed, — je vzkliknil grof navdušeno, — čutim se zelo počaščenega ... in vaše besede so me globoko ganile. Doktor Augagne je bil nama všeč takoj na prvi pogled, grofici in meni ... In prosim vas, kaj pomeni nekaj denarja ...

Že se je hotel razgovoriti in opisati svoje zaničevanje bogastva, da bi tako naznačil Vernier-Mareuilu, kako velika je razdalja med grofom Steingelom in navadnim meščanom, čeprav je bogat veleposestnik ali veleindustrijalec — toda tisti hip so se odprla vrata salona in na pragu se je pojavila žena, ki se je nazivala grofica. Ni se ji zdelo potrebno preobleči se za sprejem tako nepričakovnih gostov. Pričesana je bila površno, zato so bili pa njeni bujni lasje podobni zlatemu vodopadu. Njena obleka je bila iz sivkasto modre volne in je lepo pristojala bivši manekinki. S prirojeno eleganco in mirno je vstopila v salon, dostojanstveno in samozavestno je pokimala Genevievi v pozdrav, doktorju se je nasmehnila, Verniera pa niti pogledala ni.

Grof Steingel je hotel začeti medsebojno predstavljanje.

— Ah, draga moja, dovolite, da vam predstavim gospo Vernierovo, ki je naju počastila s svojim ...

S poveljujočo kretnjo roke ga je prekinila in dejala resno:

— Ni treba, saj poznam madame Vernierovo in ona pozna mene. Kar se tiče gospoda Vernier-Mareuila sem pa že imela priliko seznaniti se z njim ...

Nič bi ne moglo opisati posmeha, s kakršnim je izgovorila besedo »priliko«. Siknila jo je doslovno Kristijanovemu očetu v obraz. In svoje prave misli bi ne bila mogla izraziti jasneje, tudi če bi mu bila rekla kar naravnost: — Ti stari tepec! Mar si mislil ,da se me boš s pomočjo svojega denarja odkrižal in da boš lahko potem mirno spal? No, dobro, te pa zbudim. Enkrat si že imel opravka z menoj, zdaj se pa pričenja to znova.

Pozorna na vse, si je Genevieva tako tudi razlagala smisel njenih besed in spoznala je, kako velika nevarnost jima preti v Etiennettinem sovraštvu. Toda pogum ji ni upadel. Če je bila ta ženščina bojevita v svoji mržnji, je bila mlada žena neustrašna. Znova sta si pogledali v oči in obe sta opazili v njih trden sklep, da ne bosta vrgli puške v koruzo. Zaničljiv nasmeh je skrivil usta Etiennette Dharielove. Spoznala je, da ima zdaj rivalinjo, ki je vredna nje. Ta drobna meščanka, ki se je delala, da jo prezira, je naenkrat zrasla v njenih očeh v vzvišeno postavo. Pomislila je sama pri sebi: — Kaj je ta bedasti Kristijan res imel toliko sreče, da je že prvič srečal v življenju tako pametno in odločno ženo, ki bi ga mogla spraviti na pravo pot in mu zajamčiti srečno bodočnost? Ta hišnica Mauduitova, ki navadno vse dobro ve, mi jo je opisala drugače. Mar je lagala? Ali pa je to ženšče doslej skrivalo, kaj prav za prav tiči v nji. No dobro, bomo že videli.

In ta čas, ko sta se obe ženski molče gledali, je grof glasno hvalil ves kraj in njegovo prebivalstvo ter izjavljal, da še nikoli in nikjer ni bil tako srečen kakor v Dammarie. Da bi tudi on kaj rekel, je Vernier vprašal Steingela, ali ga mika v Monte Carlu igralnica in grof se je razgovoril o svojih občutkih med igranjem trente-et-quarante, toda Etiennetta ga je prekinila s poveljujočim glasom:

— Upam, da ne ostanete tu v zaprtem prostoru. Prepričana sem, da bi se madame Vernier raje izprehajala po parku.

Genevieva ni odgovorila, pač je pa s hladnim pogumom duelanta, ki so mu dali v roke orožje, stopila k steklenim vratom in drugi so ji sledili. Genevieva in Etiennetta sta stopali molče doli po stopnišču, ki je bila njegova ograja okrašena z glicinijami, potem sta pa krenili v drevored. Hodili sta dobrih dvajset korakov pred ostalo družbo in ko sta bili prepričani, da ju nihče ne sliši, sta začeli svoj boj. Prvi udarec je hotela zadati Etiennetta.

— Madame, časti, ki mi je bila izkazana z vašim obiskom, nisem pričakovala ... verjemite mi, da sem zelo počaščena. Ne delam si pa nobenih utvar o njegovem pravem povodu in prepričana sem, da se mi zanj ni treba zahvaliti niti vašemu prijateljstvu, niti vaši radovednosti. Povejte mi torej, prosim, čemu se moram prav za prav zahvaliti za vašo prisotnost?

— Bože moj, madame, čisto naravno da samo previdnosti, — je odgovorila mlada žena.

— Ah, torej vas morda kaj vznemirja?

— Da, skrbi me, kaj bo z vami.

— Z menoj?

Urejuje Josip Zupančič — Za Narodno tiskarno Fran Jeran — Za inseratni del lista: Ljubomir Volčič — Vsi v Ljubljani